

Med folket mot stjärnorna

Roman

Karl-Erik Tallmo

Med folket mot stjärnorna

Med folket mot stjärnorna

Karl-Erik Tallmo

Nisus Förlagskonsult

”Med folket mot stjärnorna”

© Karl-Erik Tallmo, Nisus Förlagskonsult

Stockholm, 2003

URN:NBN: se-2003-43

URL: <http://www.nisus.se/tallmo/books/stjarnorna.pdf>

Förord

Det är nu 28 år sedan den här boken skrevs. Den kom aldrig ut i tryck, trots att jag skickade manuskriptet till sju-åtta olika förlag. De flesta tyckte nog att den tydde på begåvning, men ingen ville satsa på utgivning. Till Norstedts blev jag kallad för ett personligt samtal, men inte heller där ville man ge ut den. Den vildvuxna historien om kommunistiska studiecirklar, en amerikansk astronaut som hoppar av och landar i Sverige och arbetare i en plastfabrik fick dem att tro att jag var påverkad av Kurt Vonnegut. Men jag hade inte läst en enda av hans böcker. Så jag gick från Norstedts med ett antal Vonnegutromaner under armen, som jag fått som plåster på såren.

Jag skrev boken 1975, under en övergångsperiod. Jag var 22 år och hade just lämnat den marxist-leninistiska vänstern men hade ännu rätt starka socialistiska sympatier. Marxismens analys av kapitalismen var ganska vettig, minns jag att jag tyckte, medan jag fick allt svårare att acceptera marxismens lösningar på samhällsproblemen: en våldsam revolution, proletarietets diktatur osv. Tiden inom extremvänstern, som jag idag betraktar som en verklig skamfläck i mitt liv, har jag skrivit tämligen utförligt om i en artikel som finns på nätet, *Till frågan om vänsterns skuld, den revolutionära sekterismen och renegaternas tystnad*. Den som är intresserad kan gå till www.art-bin.com/art/arenegadeswe.html.

När jag läser boken idag är det förstås mycket som känns naivt och pinsamt. Men den kluriga läsaren av dessa rader har förstås redan begripit att jag måste finna några försonande drag hos boken, annars skulle jag inte ha publicerat den så här i elektronisk version på nätet.

Jo, jag tycker om den lite korthuggna humorn och ganska vilda blandningen av social tendens och science fiction. Jag vet inte om någon har försökt sig på kombinationen långvård och rymdfärd förut. Det skulle väl vara Vonnegut i så fall.

Annars var jag nog mera inspirerad av Lars Ahlins *Tåbb med manifestet*, där huvudpersonen också är inne i rörelsen men ändå kritisk till den, och dessutom funderar kring kärlekens möjligheter och väsen. I bakgrunden skymtar också lite Sjöwall–Wahlöö, och Ray Bradbury har fått en liten hälsning i form av pojkar i nya tennisskor på sommarkvällens nyklippta gräs.

1975 diskuterades det vad det nya datorsamhället skulle innebära. Två år tidigare hade den s.k. IB-affären briserat, då Jan Guillou och Peter Bratt sattes i fängelse, sedan de avslöjat hemlig (och olaglig) underrättelseverksamhet. Samma år, 1973, fick vi också en datalag, som kom att gälla i 25 år. Först 1998 ersattes den av den så kritiserade Personuppgiftslagen. Vid mitten av 1970-talet trodde de flesta att den personliga integriteten främst hotades av myndigheters och företags datoranvändning. Det var en Orwellsk värld med en allseende Storebror vi var rädda för. (Se även artikeln *Den personliga uppgiften*, www.nisus.se/archive/pul_ny.html.)

Bland det vi inte anade var att elektroniskt publicerad text med uppgifter som på något sätt kunde hänföras till en levande människa, ett kvartssekel senare skulle komma att betraktas som personregister, där samtycke krävs från de ”registrerade” sida. Tanken hade varit smått absurd på 70-

talet, då den enda konflikt med yttrandefrihetslagstiftningen man då kunde föreställa sig var att registerutdrag från ADB-register kanske inte skulle lämnas ut så som offentlighetsprincipen stipulerar.

Huvudpersonen i *Med folket mot stjärnorna* arbetar på en stor datacentral i Stockholm och avslöjar att omfattande registrering av medborgarna förekommer. Allt vet myndigheterna om oss, varenda in- och utbetalning, deltagande i demonstrationer och strejker, vad folk har för dörrlås, om fönstren går inåt eller utåt osv. Man kan också se vad medborgarna har lånat för böcker på biblioteken – ett utmärkt sätt att kartlägga människors politiska inriktning. IBM är hydrans huvud, ett amerikanskt företag som symboliserade den världsomspännande imperialismen och dessutom tillverkade de datorer som behövdes för åsiktsregistren. Idag skulle en författare kanske hellre ha valt Microsoft som måltavla för global teknokritik.

Jag hade inga egna erfarenheter av datorer på 70-talet utan frågade en bekant i branschen hur skrivare och kommandon fungerade. Pseudonymen Jan-Jöran Stenhagens romaner *Datadyrkarna* (1982) och *Samkörarna* (1983) var oerhört mycket mer initierade. Men jag hade ändå förstått problematiken i att summan av harmlösa registeruppgifter inte alltid är harmlös.

Det hade krävts en avsevärd siarförmåga om jag 1975 skulle ha kunnat gissa att vi alla skulle ha datorer hemma ett par decennier in i framtiden, att vi kanske inte främst skulle hotas av Storebror utan av vem som helst med en dator och tillräckligt onda avsikter. Och att det skulle förekomma något som hette virus, även i maskinvärlden. När boken skrevs hade vi inte ens kodlås på portarna i Stockholms innerstad.

Jag visste att det var lönlöst att försöka göra realistiska framtidsförutsägelser, så det är ingen lapsus från min sida att det förekommer anakronis-

mer. Det medelålders paret Britta och Gunnar åker omkring i en gammal folka, och det visas något så antikt som bildband med ljud från bandspelare. Ett par futuristiska uppfinningar lanserade jag dock: i fabrikerna finns bulleanalysatorer som sprider tystnad och på gatorna finns onaniautomater.

Bokens namn var egentligen inte fastställt 1975. Jag hade en arbetstitel: ”Meningen med föreningen”, vilket syftade både på meningen med de politiska aktiviteterna och på meningen med föreningen mellan man och kvinna. Jag lekte samtidigt med frasen ”Med folket mot stjärnorna” som ett tänkbart motto för en radikal kulturtidskrift jag hade tänkt starta. Frasen kom aldrig till användning, men jag tycker nu att den är kongenial med romanen. Det är mycket möjligt att jag hade kommit på idén att använda den som titel redan då, om manuskriptet blivit antaget för utgivning.

Det ska också nämnas att jag inför den här utgåvan har ändrat mycket lite jämfört med det ursprungliga manuskriptet, nästan inget alls. Det rör sig främst om några kommatecken, samt ordval i vissa fall, sammanlagt är det omkring femton ord som ändrats.

Marshall McLuhan hade jag inte läst än när jag skrev den här romanen, men jag gjorde det året därpå. Hans teorier om medier blev en omvälvande upplevelse. Här förklarades historien inte utifrån *produktionsmedlen*, som hos Marx, men väl utifrån *kommunikationsmedlen*. Ett mycket intressant perspektiv på tillvaron, och ofta synnerligen relevant. Bl.a. förstod McLuhan tidigt vad datorer i nätverk skulle kunna innebära för människan och samhället. Jag har dock aktat mig noga för att bli någon sorts ortodox McLuhanian. Dogmerna fick alltför många år av mitt liv redan på 1970-talet.

Karl-Erik Tallmo, september 2003.

1.

Paul Bloch upptäckte att han inte var helt ensam. På hans vänstra knä satt en fluga med glänsande nervösa vingar. Genom fönstret ovanför kunde Paul se den blå himlen och toppen av den 55 meter höga bärraketten. Sedan man övergått från rymdkapslar till glidkroppar fästes farkosten inte längre högst upp på raketten utan på dess sida. Där skulle den hänga som en vidlyftig fripassagerare och sedan rida ut i rymden. Den såg ut som ett flygplan, en deltagande i lodrät position.

**”Världens snabbaste fluga,
tänkte Paul Bloch, rymdhjälten.”**

–IGNITION!

Paul satt i sin svängbara stol med antidecubitusmadrasser. Han skulle vara i liggande ställning under uppskjutningsfasen. Det vibrerade i planet, mätarnålarna darrade och den lilla flugan lämnade det silveraktiga knät och satte sig på instrumentpanelen. Den 1 800 ton tunga fyrverkeripjäsen värd 15 miljoner dollar lyfte sakta och accelererade genom luftlagren.

–ACCELERATION FORCES: 2.8 g's.

–HASTIGHET: 36 fot/sekund ... 90 ... 160 ...

Avgaserna skingrades sakta, sakta. På området runt pressläktaren stod

5 678 människor med solglasögon och bakåtböjda nackar. Nu applåderade 11 356 händer. Starten hade gått bra.

Paul suckade. Flugan satte sig just på tidgivaren som visade 39 sekunder efter start. Hastigheten var ca 3 000 km per timme.

–Houston! Shuttle here, all mains are running. 15-check alright.

–Roger. We copy.

Paul Bloch, rymdhjälten från miljoner cornflakespaket, med över 4 000 rymdtimmar bakom sig, var ute och reste igen. Det här projektet skulle överträffa alla tidigare. En resa till Mars var slutmålet. A SPACE TRAVEL TO THE PLANET MARS. STARRING PAUL BLOCH AS THE DAREDEVIL FROM WAUKEGAN.

–Så att vi, den fria världens medlemmar alla kan få del av de framsteg som görs inom ramen för vårt rymdprogram, säger Jimmy med lite skrovlig röst till den svenska TV-publiken. I en paus kommer en läkare in och sprutar honom i halsen.

–Höjden är nu 43 km över jordytan!

–Fan, att dom vågar ha en sån där gamling i studion, säger en TV-tittare i Nyköping framför sin ITT färgmottagare. Tänk om han skulle dö mitt framför kamerorna!

–3 210 miles per hour, säger Jimmy och kliar sig med naglarna i den torra studiobelysta pannan som sakta fjällar några döda celler, som singlar ner mot manuskriptet.

–Det blir ungefär 5 000 km/tim det, säger Jimmy till slut.

Inget särskilt händer. För att sändningstiden ska gå får olika experter

göra uttalanden i det oändliga om skyttelns vikt och prestanda, om de fantastiska motorerna som kan utveckla en kraft av nära 2 miljoner Newton per styck. Någon gör en glämsk tillbakablick i historien på de senaste 50 rymdfärderna. Teknikerna dåsar i värmen. Kameramännen svettas och håret klibbar fast innanför deras hörlurar.

Paul Bloch närmade sig den elliptiska dockningsbana som så småningom skulle föra honom i jämnhöjd med Princess. Rymden var svart. Stjärnorna stod stilla. Ändå rörde sig Paul med 28 000 km per timme. Och flugan också.

Värdens snabbaste fluga, tänkte Paul Bloch, rymdhjälten. Nu kunde han se Princess långt därborta. Något som glänser som en spegel av guld. Solen var nu bakom jorden och det var dess reflekterade strålar som syns. Princess såg ut som en rymdålderns väderkvarn, men med oproportionerligt stora ”vingar” i förhållande till själva ”kvarnen”. Totalt mätte den 172 meter mellan vingpetsarna som i själva verket var fotoceller. Och ”kvarnen” som var den egentliga stationen där den 15 man starka besättningen levde sina två månader i taget, den var 34 meter lång.

Första etappen var att docka vid den nybyggda rymdstationen Princess, som gled omkring i en bana runt jorden, som en konstgjord måne på 380 km höjd. Där skulle Paul tränas inför den egentliga starten mot Mars som skulle bli i oktober. Då behövdes ingen stor bärraket som när man startade från jorden.

–Houston here! Have you something to tell us, over.

–Uh, yeah, just a minute ...

Paul tittade på ett papper som hängde fasttejpats bredvid TV-kameran

som sände hans bild till kontrollen och till miljoner TV-tittare runt om i världen. ”Jag kan se hela den fria världen häruppfån”, stod det.

–I can see the whole free world from up here, sa Paul. Tack vare den fria forskningen får vi ta del av detta underbara, det största rymdäventyret i historien har börjat med alla er som åskådare.

Paul tänkte på sin barndom i Waukegan, Illinois. Hur han legat på rygg på det nyklippta gräset en varm sommarkväll, trött efter en dags lek i säsongens nya tennisskor. Hur han andats in doften av gräs och tittat upp på de tusentals stjärnorna. Nu var rollerna ombytta, tänkte han. Nu var han själv en stjärna som tittade ner på jorden med dess tusentals småpojkar och tennisskor.

–So that we the members of the free world all can share the achievements of our space program, läste Paul från papperet.

I TV-huset i Stockholm satt Jimmy Olsen, den traditionella rymdkommentatorn som alla väntade sig få höra i dessa sammanhang. För att leva upp till sitt rykte hade han aldrig haft vett att sluta. 82 är gammal satt han där nu i studiovärmnen, grånad med en hörsnäckla i sitt slappa ytteröra och översatte data från USA till svenska. Fot till meter och miles per hour till km per timme. En tecknarstab hade gjort fantasifulla planscher att visa upp i rutan när han skulle förklara banan, dockningen, ytan på Mars.

Men allt det där hade redan Jimmy Olsen berättat för länge sedan för de svenska TV-tittarna. Med dramatisk röst hade han läst upp alla data han kunde komma på och han satt nu och letade i NASA:s Handbook of Space Flights efter nya siffror att rabbla upp.

2.

Gunnar ökar lite på insprutningstrycket och formtemperaturen. Han jobbar på Plastfix AB på Lidingö och har hand om tre hydrauliska formsprutmaskiner. Två formhalvor pressas samman, smält plastmassa sprutas in mellan halvorna, de går

isär och ut kommer 18 gafflar, 18 gafflar, 18 gafflar.

Klockan är tjugo över tio.

Gunnar har just stulit sig till

en kort kafferast och när han kommer in i maskinhallen igen upptäcker han att gafflarna inte fyller ordentligt, de blir bara halva. Han ökar insprutningstrycket och formtemperaturen.

Gunnar närmar sig 50-årsåldern. Det är varmt nära maskinerna och han svettas, droppar tränger fram på den kala hjässan. Maskinerna ligger planenligt utspridda i fabriken som väldiga odjur med tjocka svarta luftslangar och pysande ventiler överallt. Innan Gunnar började här jobbade han med vägbygge. Kallt på vintern, men ändå fritt på något sätt, inte som en fabrik. Gunnar hämtar några säckar med plastmaterial att hälla i maskinerna. Sedan sopar han upp lite skräp, efter kartonger och lastpallar. Han är rätt sliten och ser allvarlig ut när han arbetar. Skrattar sällan. Rynkorna

”Det enda som syntes däruppe var några stora horn som oavbrutet sände ut negativt buller.”

runt munnen har satt sig där för gott.

Han pratar inte så mycket med de andra maskinskötarna. Och packerskorna har knappast tid. De jonglerar för brinnande livet med sina påsar och kartonger för att få ihop sina slantar. En packerska är sjuk, eller i varje fall sjukskriven (företaget godkänner inte tristess som sjukdom), och Gunnar hämtar en kartong att samla upp gafflar i. De får vara oräknade tills någon får tid med dem. Klockan blir halv elva.

Vad tänker de på, packerskorna i sina blå nylonrockar, när de står och utför sitt monotona arbete,

räkna 45 muggar

ner i påse

snurra rant och tejpa

ner i kartong,

räkna 45 muggar

ner i påse

snurra rant och tejpa

ner i kartong ...

Vad hjärnan måste bli tom, tänker Gunnar när han ser dem. Byta kartong ibland och sen muggar ner i påse, ner i kartong igen. Är det sommarstugan och bingon som håller dem uppe? En del ligger och packar muggar på nätterna i sina drömmar. Borde inte arbetet vara livet i stället för att livet är arbete?

Gunnar lägger på några säckar material till. Han skär upp dem med kniven och granulatet rinner ut, som inälvor. Ibland brukar Gunnar låtsas att det är förmannen Bertil han skär upp. Så ser han till att materialet suggs upp ordentligt, så det inte blir stopp. Då kommer förmannen Bertil fram

till honom. Trots sina 35 år ser han ut som en brådmogen tonåring, mån om att leva upp till sitt nyvunna förtroende som förman.

–Hörru mal ner lite mer PVC 125 va, dom har nästan slut inne på 3:an och sopa upp lite sen också va, det kommer besök!

Fan också! Gunnar tittade på klockan. Fem över halv elva. Hade den stannat? Det är ju för djävligt vad tiden går sakta. Gunnar går fram till en kombinerad kvarn och blandare. Det dammar som tusan när han vråker ner en 850-kilossäck spill med 3 procent färgtillsats. Och sen skulle det alltså sopas. Vad kunde det vara för fina herrar som skulle komma nu då? Det kanske skulle bonas också!

Förr hade det varit ett fruktansvärt bullrigt jobb det här, med all hydraulik och pneumatik. 120 dB ungefär. Men för några år sedan uppfanns en bulleranalysator som installerades på alla sådana här industrier. Via mikrofoner analyserar den blixtnabbt bullret i lokalen med avseende på frekvens och amplitud och sedan sänder den snabbt som tanken ut lika starkt buller men i motfas så att bullret liksom släcks ut. I teorin går det, och i praktiken gick det till 50-60 procent ungefär.

Nu satt den där, en smutsguldfärgad anordning, högt upp alldeles under fabrikstaket. Elektronik fanns inbyggd i elcentralen och det enda som syntes däruppe var några stora horn som oavbrutet sände ut negativt buller.

Men damm, tunga lyft och krossade kroppsdelar hade man inte rätt på. Arbetarskyddsstyrelsen och deras tekniker jobbade så svetten lackade för att göra arbetarnas tillvaro bättre. Att det sedan krävdes strejker för det minsta som skulle göras får man väl bortse från i sammanhanget. Djävligt radikala var dom i alla fall.

Gunnar sopade fortfarande bakom maskinerna och runt lastpallarna när helikoptern dundrade ner på tjänstemannabyggnadens tak. Det var direktören och det multinationella företags tyska kompanjoner som anlände på studievisit. Gunnar tittade upp och där kom de gående, rakvattendoftande och i nummerordning i sakta mak på en gångbro högt upp.

–Jaså från Tyskland! De kunde lika gärna kommit från en annan planet. Kanske gjorde de det också. Såna herrar kan säkert unna sig en månsemester.

Välstrukna finkostymerade byxben nerför trappan, ner till golvet. Trots att bullret inte var så särskilt högt hade de hörselskydd med inbyggd tele-

fon på sig. De pratade intensivt med varann. Fabriken skulle byggas ut.

Sakta, men ivrigt gestikulerande seglade sällskapet

”Uppe på taket väntade helikopterföraren i klibbig nylonskjorta och fladdrande slips.”

förbi Gunnar och hans kvast. Det var rökning förbjuden i lokalen. En tysk ingenjör med stor slipsknut tände en cigarett. Direktörerna svävade in på nästa avdelning och Gunnar stod kvar ett ögonblick och såg efter dem. Han kände sig som en del av inventarierna. Efter defileringen slängde han från sej kvasten. Det hade läckt ut olja på golvet.

Uppe på taket väntade helikopterföraren i klibbig nylonskjorta och fladdrande slips på att besöket skulle bli klart så de kunde ge sig av till den planerade lunchen på Foresta.

In till Rulle går dom nog inte i alla fall, tänkte Gunnar. Rulle, det var han som malde ner felaktiga produkter till små plastflingor som sedan gick in i produktionen igen för återanvändning. Han hade det djävligaste

jobbet på hela fabriken tillsammans med sina två kolleger på de andra skiften. Ingen bulleranalysator rådde på det bullret. När Rulle släppte ner massiva 15 kilos plastspillklumpar eller en säck med tusen felaktiga muggar och kvarnens kuggghjul trasade sönder materialet så uppstod ett oväsen som kunnat riva berg. Och damm, kopiöst med damm som satte sig överallt, utvärt och invärt, nermjölad som en bagare i blåsväder.

–Men jag trivs, hade Rulle sagt till Gunnar en gång. Det är så till den milda grad djävligt att inga basar eller chefer vågar sig hit. Så jag får reda mig själv.

Äntligen blev det då matrast. Inte på Foresta men dock matrast. Gunnar gick ut till de andra i matrummet och åt sina korvbitar, snackade lite meningslösheter om jobbet och la 8 kr till den gemensamma tippningen. Det var rutin. Ingen visste egentligen varför de fortsatte med det. De vann aldrig några större summor i alla fall. Utom en gång när de glömt lämna in kupongen. Men det blev ju bara äran och inga pengar.

Elektrikern Sture satt vid det halvöppna fönstret och glufsade i sig bananer. Han åt alltid bananer. Han hade bara jobbat här i knappt ett år.

Det är rätt stor omsättning på folk, tänkte Gunnar medan maten sjönk i magen. Emil hade bara varit här några månader. Eriksson på lagret var förstås en klippa med sina fem år vid företaget. Men han höll ju på att risa ihop totalt nu han också. Tänk förr när folk var på samma jobb i 25 år och fick guldklocka. Här på Plastfix fick man en förgylld plastmugg efter en viss producerad mängd, inte en viss tid. Om sådär 40 miljoner gafflar skulle Gunnar få sin. Det skulle verkligen bli underbart.

Till efterrätt läste några det lilla färgglada meddelandet som facket lämnat på borden.

–I ÅR SKA VI GE DOM, stod det med anledning av avtalsrörelsen. Gunnar undrade vad det var de skulle ge dem, hade de inte tillräckligt redan, direktörerna? Helikoptrar och månsemestrar. Det var det fina framtidssamhället som regeringen snackade om vid varje val. Själv hade Gunnar en gammal folka som han och Britta åkte en tur i ibland.

Gunnar ville hem. Hem till sin förort. Fast egentligen var det väl Britta han ville hem till. Hon jobbade på långvården på Sabbatsberg som sjukvårdsbiträde, 48 år. Efter 18 års äktenskap var deras förhållande inte särskilt glödande längre. Ibland var det rent av kyligt när de hade sina kontroverser om hans rökande. Men de 18 åren hade ändå gett honom någon sorts trygghet att komma hem till, även om hem var en bikupa av betong i Norsborg.

Om den här dan ville ta slut ändå, tänkte han och så var matrasten slut. Men inte arbetsdagen,

När Gunnar kommer ut har alla tre maskindjävlar stannat och klumpar av plast hänger mellan förmarna. Han får basen över sig. Den hedervärde Bertil som brukar vara ute och slå runt med produktionschefen på helgerna. Gunnar låter skället rinna av som på en gås. Plasten har stelnat i insprutningskanalerna så det tar sin tid att få igång allt igen. 43 minuter närmare bestämt. vilket kostar företaget ca 2 000 kr. Och klockan är tio över två.

Klockan sitter precis över porten ut mot omklädningsrummen och Gunnar bestämmer sig för att inte se på den på riktigt länge för att han ska kunna bli glatt överraskad över hur mycket den har hunnit bli när han ser på den nästa gång. Det är en märklig psykologi det här att få tiden att gå.

Gunnar använder pallyftaren till att hissa upp en ny 850 kilossäck och vräka ner i blandaren. Han får hela tiden stötar av statisk elektricitet när

han tar i saker och ting. Nu gick i alla fall alla maskinerna. Men det gäller att hålla igång och flytta på saker och ting så det ser ut som om man gör något, vare sig det behövs eller inte. Sliter man som en djävel två timmar för att få igång en trasig maskin är det ingen som säger något, men råkar man sitta två minuter efter det och ta igen sig, då kommer det någon direkt. Och klockan är tretton minuter över två.

–Vafan, har det bara gått tre minuter sen sist, det är ju inte klokt, den måste ha stannat. Då är det en och en halv timme kvar. Eller också kan man säga att det är en halv timme kvar tills det är en timme kvar, så låter det lite bättre. Man får liksom ta smärtan i etapper.

När det blir så där djävligt, när klockan går så långsamt att visarna nästan krokmar, då går Gunnar in på toaletten, sätter sig på WC-locket, bränner några bitar i handen och stoppar i pipan. Efter några korta snabba bloss blir det fyr i pipan. Röken är tjock när han drar ner den i lungorna.

Gunnar hade börjat röka hasch redan i sin ungdom. Konstigt nog hade han stannat vid det och sällan provat något annat. Eriksson på lagret där emot, han silade alldeles ohämmat bland sina kartonger. Bokföringen har blivit alldeles konstig. Han får nog sparken endera dan, Efter fem år. Företagets klippa.

Efter en lång utdragen snyftning låter Gunnar pipan slockna i fickan och han går ut igen innan någon saknar honom. Ingenting blev egentligen bättre av rökandet, tyckte han, men det var ett avbrott, och det gav lite distans till vad han höll på med. Gunnar tar vägen runt förrådet för att basarna ska tro att han varit där. Han kommer in i maskinhallen med grönmålat golv och gröna maskiner. Allt verkade plötsligt så klart och skinande. Det reducerade bullret slog emot honom med oväntad kraft.

Gunnar tar på sig de gamla hörselkåporna och när han gör den armrörelsen känner han sig som en astronaut som tar på rymdhjälmen. Formsprutorna glänser i grönt som rymdskepp. Gunnar öppnar luckan och ser sina händer hacka bort lite plast som fastnat. Blev det något fel på styrenheten i detta ögonblick skulle han krossas av formhalvor som på 0,2 sekunder trycktes ihop med 180 tons tryck, under 0,5 sekunder kyldes och sedan gick isär igen på 0,3 sekunder.

Förra månaden hade packningstjejerna vid bandet fått sig en rejäl chock. Det var när Magnussons händer kommit åkande på transportbandet mot packbordet. Tjejerna orkade inte jobba mer den dan utan gick hem. Det blev ett avbräck i produktionen. En personalmatsal i Örebro fick inte 90 000 plastmuggar i tid. En industrimässa i Älvsjö blev utan sina 20 000 cocktailglas för engångsbruk, stackare satar. Så stänger Gunnar grinden igen och formhalvorna rusar ihop automatiskt.

18 minuter i fyra stämplar Gunnar ut, den här dagen liksom alla andra. Han tar bussen till Ropsten och sedan T-banan.

Stockholms tunnelbana var en underlig skapelse, 100 km tunnlar i marken där metalliska mullvadar var tredje minut genomkorsade den underminerade staden. Då och då stannade de, öppnade sina sidor och släppte in några rädda, jäktade, vilsna, glada, tjocka människor som gömde sina ansikten bakom varsin tidning tills var och en var framme vid sin grotta. Där åkte de på ett band upp till ytans koloxidångor och en helt annan värld än den de lämnade. Hur kunde de någonsin vara säkra på att det var samma? Tåget kanske gått 100 mil, passagerarna kanske sovit en transsibirisk sömn i mullvadsgångarna. Kartorna var kanske felritade, kaklet på väggarna var kanske bara en förevändning för något hemskare? T-centra-

lens radikala utsmyckning var kanske bara ett alibi. De utgående tunnlar-
na var utformade som kvinnsköten som tågen åkte in i.

–BALTZAR VON PLATEN UPPFINNER TIDSMASKIN, talar en
löpsedel om hos Pressbyrån.

Här kommer Gunnar på perrongen. Han köper givetvis tidningen, för
det ska man göra. Tåget kommer som en rännil och Gunnar dras med.

–Se upp för dörrarna, dörrarna stängs! säger föraren som tror hon har
något att säga till om. Men spåren är redan lagda. Passagerarna ska ha
huvudena i färdriktningen, vid häftiga inbromsningar må händerna appli-
ceras å räckena i 90 graders vinkel.

Någon lutar sig mot dörren med texten LUTA ER EJ MOT DÖRREN.
Är det den omtalade T-banesabotören? Är det han som står där? Tänker
han rycka i nödbromsen också? Han är efterlyst. Polisens T-banekom-
mando är honom på spåren. Fast han byter spår när han vill. När någon
minst anar det byter han mot Hässelby. Eller Hjulsta. Häromdagen hade
han växlat tre ord med en tvåbarnsmamma från Skärholmen. Spaningarna
intensifieras. Allmänheten varnas!

Gunnar sitter i ett hörn tillsammans med sina hjärtslag och läser tid-
ningen. Andraupplagan dementerar von Platens tidsmaskin. Det var bara
en klocka han uppfunnit, som visar 24 timmar i stället för 12. Tåget stan-
nar med ett skrik vid Karlaplan. Ovanför vajar träd. Men det vet ingen.

En äldre dam med grått hår och svart mössa av baskertyp med en liten ju-
velbesatt silverödlå i sitter en bit bort i vagnen. Bakom sig har hon en cho-
kladreklam. och mitt emot sig två berusade ungdomar. Hon anlägger ett lag-
om leende för att inte riskera att bli uppfattad som moraliserande gammal
kärring och kanske få på käften. Men leendet är så ansträngt så ansträngt.

–Östermalmstorg!

Damen går av och Gunnar återgår till sin tidning. Man ska inte se på folk för länge i T-banan. Det finns gränser för det tillåtna, Rapid Eye Movements kallas det, förkortas REM. Ett genomsnittligt värde är 3/4 sekunds ögonkontakt. Överskrider denna tid är det något skumt. Allmänheten varnas!

–RYKTENA BESANNAS! läser Gunnar i sin tidning. ”De allt intensivare ryktena om ett förestående giftermål verifierades på torsdagen av Brödbolagets presstjänst. Karl-Birger Broström, 22 milj, och Patricia Wallenberg, 28 milj, gifter sig lördag om fjorton dagar. Tillsammans skaffar de sig monopol i brödbranschen.

–Vi kommer att kontrollera hela linjen nu, från ax till limpa! säger Karl-Birger och ler förälskat. Smekmånaden kommer att firas i Fruktsamhetens hav på månen med en sjättedel av jordens tyngdkraft.”

Vid Mariatorget hoppar Gunnar plötsligt av tåget. Han åker rulltrappan upp. 27 människor står på varsitt trappsteg i rulltrappan till vänster och studerar 16 människor som just åker ner i trappan till höger. De 27 förevisas för de 16 och de 16 för de 27, men ingen verkar uppskatta showen. När Gunnar kommer ut på S:t Paulsgatan är han 40 meter högre upp än förut och vädret är oförändrat.

Mariatorget håller på att utrymmas för dagen. Det är mest kontor där numera och inget riktigt liv, utom det som frodas i elljus och betong. Gunnar letar efter en langare och får syn på en vid statyn. Ruljansen är i full gång och några små bitar i cellofan byts snabbt mot ett par tior. Solen steker inte längre som mitt på dan, men det är ändå varmt och Gunnar sätter sig på en bänk trots att han borde åka hem direkt.

Han jobbade dagtid nu. Förut hade det varit treskift som för de flesta på fabriken, men hans mage tålde det inte. Fast det satt långt inne. Företaget ville ogärna gå med på att något var skadligt.

En gång strax före jul hade Gunnar varit sjuk, med halsont och snuva. De flesta som gick på fabriken i plastångorna hade någon sorts ständigt halsåkomma. Och Gunnar hade sedan gammalt känsliga slemhinnor. När han kommer tillbaka är det bara en dag kvar till juluppehållet och självaste produktionschefen går runt och tar i hand och önskar God Jul. När Gunnar ser det arbetar han envetet på och flyttar kartonger för att slippa ta i hand.

–Jag hörde att du varit sjuk ett tag!

Produktionschefen står där med blanka skor.

–Ja-a, det är nog dom här djävla ångorna som sätter sig i halsen på en.

–Jaså. jaha, ja-a det finns ju alltid folk som är överkänsliga, en del tål ju inte björkpollen t.ex. men för den skull behöver det ju inte vara nåt fel med björkar, eller hur?

Uppe på Hornsgatan morrar en hord bilar ursinnigt igång när det blir grönt ljus. Det hade ändå haft sin tjusning på sätt och vis att åka hem från ett nattskift på sommaren, med alla morgonljuden, luften ännu klar och så alla stackare djävlar som åkte till jobbet medan man åkte från sitt. Det var en viss känsla det. Inte hade väl magen blivit bättre sedan dess direkt. Men inte sämre heller.

Undrar hur länge man orkar hålla på egentligen, tänker Gunnar. Nu skulle det i alla fall bli pingst och det var redan köer mot Hornstull och från kontorskomplexen på Söder Mälarstrand lyfte den ena helikoptern efter den andra. Gunnar hör något i luften som surrar och i

ögonvrån ser han något komma flygande. En mygga sänker sig ner och sätter sig på hans hand i ett böljande fält av hårstrån. Så sticker den in gadden.

Nu ska vi se, tänker Gunnar och sitter alldeles stilla. Myggan suger glupskt, bakkroppen fylls med blod och sväller upp alldeles röd.

Egentligen är dom där jättemyggor som far omkring i luften på väg till sina sommarställen också blodsugare fast av en annan art, tänker Gunnar.

–Pang! så spricker myggan och blodet skvätter ut över handen. Men helikoptrarna fortsätter att svärma över trädtopparna.

Gunnar brukade inte röka hemma så ofta. Han gick oftast ut för att inte bekymra Britta för mycket med det. Men hon blev aldrig lugnare för det, ibland bad hon honom stanna inne i stället. Kanske hon var rädd att andra faror lurade om han gick ut. Hasch var ju bara inkörsporren hette det. Men å andra sidan hade Gunnar rökt det så länge nu utan att gå vidare. Det blev alltid tyst när de satt vid köksbordet och han rökte.

Britta ville aldrig säga något, aldrig förebrå honom. Hon bara slog ner blicken och satt tyst på stolen på sin sida om bordet. Det var en tystnad som var mycket effektivare än den värsta förebråelse men det förstod inte Britta. Hon tittade ut i natten genom det semipermeabla fönstret. Alla moderna hus hade sådana, inga gardiner behövdes, man såg ut men ingen såg in. Ändå kände man sig iakttagen. Det gjorde även Gunnar för han flyttade sig från bordet vid fönstret och gick in och satte sig framför TV:n.

Britta såg sin egen spegelbild i det mörka fönstret och bakom bilden av disk på diskbänken. Diskmaskinen hade de kommit och hämtat häromda-

gen, obetald, och nu tornade disken upp sig i högar. När Britta reser sig hör hon hur Gunnar knackar ur pipan mot askfatet inne i rummet. Och så de mekaniska skrattsalvorna från en amerikansk TV-show.

3.

Det kom just ett sådant där friskt regn med klara sköna droppar i lagom mängd, samtidigt som solen fortsatte att lysa med oförminskad styrka. Det

”I källarlokalerna bråkade man ännu om huruvida Stalin hade 100 procent rätt i allt eller om det var Trotskij som hade 100 procent rätt i allt.”

var juni och det var Torkel Knutssongatan på Söder. Där, mitt i solregnet kom en ung man med ljust, rufsigt hår och glasögon. Han hette inte Torkel Knutsson. Han hette Nicklas Qwarnström

och han gick just ut i gatan för att undvika några byggnadsställningar som rests mot en husfasad som just putsades om.

Klockan var halv sex och Nicklas hade slutat sitt jobb för en halvtimme sedan. Han arbetade vid IBM:s datacentral ute i Marieberg. Han hade åkt buss 54 till Hornstull och sedan två stationer med T-banan till Mariatorget. Trots att han bara var 24 år började han redan bli ganska tunnhårig, även om håret var ganska långt. Puberteten hade aldrig givit honom någon kraftigare skäggväxt, ändå hade han försökt anlägga skägg. Men det såg mest ut som om han bara var orakad.

Så svängde han in på Wollmar Yxkullsgatan som nästan hade fått en

regnbåge. På hörnet låg ett konditori. I dess fönster låg små bakverk i kristallskålar på raffinerat veckade sidentyger, På fönsterglaset stod det KONDITORI med utsirade, speglade bokstäver och en bit in satt en flicka på ett rött galonsäte och åt en bakelse. Hon lyfte handen och Nicklas såg det. Ett tecken. Han gick vidare. På senaste tiden hade han börjat se sådana där små subtila tecken hos olika människor, i T-banan, på gatan, i butiksfönster, i förbipasserande bilar. Det var verkligen enerverande.

För egentligen var han på väg till ett politiskt möte med Förbundet Röda Arbetare. Arbetare var han ju inte direkt, men röd hade han blivit rätt nyligen och gått igenom en grundcirkel och lärt sig lite marxism och lite leninism. Nu var han placerad i en kommunistisk cell som skulle ha sitt veckomöte hemma hos en av medlemmarna Klara Rickardsson.

Den murkna porten gick igen bakom Nicklas med ett knarrande ljud och han började gå uppför stentrappan. Förbundet Röda Arbetare var bara en av de många vänstergrupperna. Dessutom fanns det ett 20-tal andra stora och små, av olika radikalitet och med lite olika lärofäder.

I källarlokalerna bråkade man ännu om huruvida Stalin hade 100 procent rätt i allt eller om det var Trotskij som hade 100 procent rätt i allt. Försäljningen av ishackor i friluftsboutikerna hade ökat anmärkningsvärt senaste tiden. Stadsgerillan, en av de minsta grupperna, lämnade regelbundet apterade hamburgare på multinationella restaurangbord. På betryggande avstånd från allt detta, i staden mellan spärarna, reste sig bankpalatsen, skyskrapor i elfenbensvitt på Stora Nygatan. Medan ishackorna ven i luften skramlade det i borgarnas ishinkar.

Klara Rickardsson studerade psykologi vid universitetet. Av någon

anledning. Hon var ganska lång och hade ljust hår som förut varit ganska kort men som hon nu lät växa med påföljd att det såg ganska ojämnt ut. Hon var långt över 30 men hade ett påfallande ungt nästan pojkaktigt utseende.

Innan hon började läsa hade hon haft massor av olika arbeten, bland annat ett så typiskt manligt jobb som svetsare på ett varv i Göteborg. Hennes enrummare med kokvrå var ganska sparsamt möblerad, en säng och ett par stolar, lagom för fem revolutionärer att sitta och diskutera på. För övrigt fanns en välfylld bokhylla, en skivspelare samt på väggen en röd flagga som kunde ha varit en gammal julduk. I fönstret stod tre kaktusar.

För Nicklas hade det här med socialismen kommit väldigt plötsligt. Han hade inte varit speciellt intresserad av politik utan tyckt att det var ett enda stort tjyv- och rackarspel som ingen kunde förstå sig på. Krig som blossade upp här och där av dunkla orsaker, politiker som lade ut texten i det oändliga. Att det kunde finnas en röd tråd eller ett system någonstans hade han inte kunnat ana. Men nu när han upptäckt det kände han sig lite självsäker och förklarade gärna för oinvigda kompisar hur saker och ting förhöll sig.

–Vad man menar med en klass? upprepade Janne när diskussionen startat. Tja, inte är det som borgarna menar, att folk med en viss inkomst bildar en klass, socialgrupper och sånt, utan det bestäms ju av ens ställning i produktionen.

Det var Peter som ledde cellen. Han var ung men ändå gammal i gemet, kortklippt, slätrakad och rutig skjorta, hade varit med i lite olika grupper och splittringar innan han hamnade här. Han var student men jobbade på Neonfabriken och sålde tidningen *Stjärnan* på jobbet. Innehavare av

Lenins *Collected Works* och Stalins *Werke*. Bor tillsammans med Maggan och åtta andra i storfamilj i Djursholm. Granne med klassfienden.

Janne som just försökte utreda det marxistiska klassbegreppet jobbade också på Neon och hade blivit värvad av Peter. Han hade varit med rätt länge nu. När han kom med hade han blivit oerhört entusiastisk men hans gamla arbetskamrater trodde han blivit tokig. Springa ute hela nätterna och klistra affischer och sen komma hålögd till jobbet, så trött att han knappt orkade snacka.

Dessutom deltog Bosse, sjukvårdsbiträde på Karolinska. Student, den kritiska typen som gärna vill diskutera och i de andras ögon intellektualisera.

–Vad menar du med ställning i produktionen då? frågade denne Bosse uppfordrande, Han tyckte aldrig om att folk förklarade en sak med något annat som måste förklaras.

–Om man äger eller inte äger produktionsmedel, om man är tvungen att jobba för någon annan eller om man låter folk jobba åt sej.

–Då finns det alltså bara två klasser? fortsatte Bosse, Han la armarna i kors över bröstet. Det var håll i tröjan på armbågarna.

Janne såg tankfull ut.

–Mja-a, i huvudsak gör det väl det, sa han. Sen finns det ju svårdefinierbara skikt ...

–Som jag t.ex., utbrast Nicklas helt plötsligt. Vad är jag?

–Du är ett typiskt improduktivt mellanskikt!

–Tack ska du ha!

–Men, kom Bosse på, om vi improduktiva stackare ändå är nödvändiga för mervärdets realisering kan man då inte säga att vi är utsugna?

Det blev tyst ett tag.

–Men arbetarna nu då, fortsatte Janne, blir inte vi färre och färre i och med automationen, blir det inte en enorm tillväxt av knapptryckare och mellanskikt och såna?

Nu blandade sig Klara i diskussionen. Hon kom in från det minimala köket med tekannan. Kvinnans lott i den revolutionära rörelsen.

–Dom som finns kommer väl att vara djävla produktiva i stället, utarmade till max? Visstfan socker också!

Peter såg knipslug ut.

–Om en fabrik behöver 100 arbetare idag men bara 20 i morgon för att tillverka lika mycket som förut. Är dom då fem gånger så utsugna som dom 100 var?

–Ja, jag vet inte, sa Janne, lärjungen från Neon, kanske man får se utsugningen som fördelad på dom som tillverkat dom automatiska maskinerna också?

Peter hade med flit väntat att blanda sig i diskussionen för att få tillfälle att göra det slutgiltiga inlägget.

–Det måste väl vara så, att utsugningen i en fabrik alltid är liksom fördelad mellan dom som direkt arbetar med en sak och dom som så att säga har lagrat arbete i dom maskiner som används. Vid hög automation stiger andelen lagrad utsugning om jag kallar det så.

Men Peter var inte helt säker på att det var rätt.

–Jag tycker, sa Bosse och viftade med en skorpa, att hela det här klassbegreppet får man se som en vägledning och inte som något orubbligt mekaniskt som förklarar allt, som nu i senaste numret av *Stjärnan* här där dom skriver om den här avhopparen Lagerström att han hade ett småbor-

gerligt arbete så det hade vi gissat länge att han skulle bli revisionist, är inte det en efterrationalisering i alla fall?

Alla drack te.

–Nej, sa Peter, det tror jag inte, arbetarrörelsens historia visar klart att dom mest hängivna kämparna kommer ur arbetarklassens led, medan dom avfällingar som funnits haft borgerlig bakgrund.

På detta tände Peter mötets första cigarrett.

–Men då vore det ju lätt att försäkra sig mot sådana, förbjud alla utom arbetare att gå med då!

–Vi måste givetvis skaffa oss brohuvuden i andra klasser och skikt. Det är inte vi som vill göra revolutionen blodig.

–Kan vi inte ha rökförbud under mötet? Det var Nicklas som sa. Han klagade alltid på röken.

–Ska bara röka upp den här!

–Men Lenin och dom då, dom var ju advokater och prästsöner och fan vet allt!

Det var förstås Bosse som sa det.

–Javisst, men utan arbetarna hade sådana gestalter aldrig kommit fram i historien. Läs Plechanovs *Personlighetens roll i historien!*

–Okej, okej.

Det blev tyst igen. Skorporna var slut och teet började bli beskt.

–Är vi klara med den här punkten?

–Jag tänkte på en sak, sa Klara och satte sig upp lite extra i stolen. Jag har faktiskt märkt att redan att byta yrke påverkar ens sätt att tänka väldigt. Det tycker jag är lite av det här med att ens ställning i produktionen avgör sättet att tänka och ens idéer och allt det där.

Alla såg beundrande på henne, enda kvinnan i församlingen, när hon pratade. Tänk så engagerad hon lät! Det klädde henne.

–Det är naturligtvis inte så där rätlinjigt, fortsatte hon, men nog märker man när man jobbar i industrin att fan det här är ju för djävligt, det här måste vi ändra på. Men sen får man kanske ett jobb på kontor t.ex., lite renare, stressigt kanske, men ändå djävligt annorlunda, då tänker man gärna att ja visst har dom ett helvete men jag orkar inte, inte idag, nån annan gång, det finns så många andra som kämpar.

–Jo det stämmer nog, sa Bosse, så därför tror jag att det här systemet med yrkesrevolutionärer, dom anställda vi har på tidningen och så, dom löper en djävla risk att komma på sne om dom sitter och skriver för länge om revolutionen utan att ha nån kontakt med arbetarna ute på fabrikerna, eller med folk överhuvudtaget förresten, deras jobb och problem.

Under diskussionens gång hade det sakta blivit mörkt ute. En sådan där djupblå kväll. Plötsligt ringer Klaras väckarklocka som står på sju minuter i åtta, tolv timmar för sent. Den blir snabbt tystad.

–Klockan åtta! säger Janne, ja se studenter dom kan ligga och dra sig länge dom om morgnarna!

Nicklas satt och tittade ut genom fönstret. Kände de andra också hur det ännu brände i ansiktet efter den första riktiga solskensdagen på länge? Nicklas rev sig i sitt lossnande hår. Peter gjorde ett försök att systematisera diskussionen.

–Vad säger du då Nicklas, du är så tyst?

–Nja, jag tänkte på en grej i det här vi läste till idag om det klasslösa samhället, det tycker jag är väldigt abstrakt på något sätt, som science fiction.

–Ja, sa Bosse, särskilt idag tycker jag det känns fånigt att snacka om det när vi vet hur långt det är kvar innan arbetarna ens börjar bry sej om politiken, dom skiter ju i den idag.

–Det är en lång process, man får inte ha bråttom, sa Peter faderligt.

–Under hela marxismens existens har det ju varit fler länder som misslyckats med socialismen än som lyckats!

–Börjar du tvivla?

–Njajej, jag säger inte att det är marxismens fel, jag menar bara att vi måste lära oss en viss smidighet, en viss analysförmåga av vår egen tid. Det är ju rätt speciella förhållanden med dessa stormakter och röda borgarväldnen som omger oss. Vilken taktik ska man ha? Samtidigt inser jag ju hur nödvändig revolutionen är, det är ju enda räddningen undan världskriget, miljökatastroferna och allt det där.

Nu ville flera blanda sig i diskussionen samtidigt.

–Nej, just det! Borgarna har ju visat sig helt inkompetenta att styra världen.

–Men Sovjet t.ex. Där gick det ju åt skogen. Hur ska man nånsin kunna gardera sig mot sånt? Hur ska alla i ett samhälle kunna vara så medvetna att dom ständigt kontrollerar sina ledare?

–Det bedrivs ju hela tiden studier på basplanet i alla particeller, i bostadsområden och på fabriker, sa Peter som började vädra en kryptotrotskist i Bosse.

–Ja, men det gäller ju att det görs på ett juste sätt så att det inte bara blir ett inläsande av vad som kommer uppifrån.

–Man måste alltid vara kritisk!

–Men man är inte alltid det! Är alternativet ett samhälle där alla stän-

digt är på helspänn mot varandra?

–Nu sitter du och röker igen!

–Javisstja.

Peter lirkade av glöden från cigaretten och la den på askfatet. Bosse satte upp benen i kors på sängen.

–Jag tror att Marx och grabbarna djävligt bra analyserade det kapitalistiska samhället, men vad det gäller det socialistiska styrelsesättet, proletariats diktatur, så tror jag det finns många faktorer som inte gick att förutse.

–Men det är ju kapitalismens egna inneboende motsättningar som leder fram till just proletariatets diktatur, det kan inte vara nåt annat. Det är ju kapitalintressena som ska tryckas ner och vilka gör det mest konsekvent om inte just den klass som står i direkt motsatsställning till dem?

Det var Janne som sa det sista och han kastade en hastig blick på Peter. Och Bosse fortsatte oförtröttat.

–Javisst, men hur ska denna trollformel konkret utföras, hur ska arbetarna utöva sin makt, hur kommer andra skikt in i sammanhanget? Vem bestämmer vad som är småborgerliga avvikelser? Och hur vet man att dom som bestämmer det inte själva är småborgerliga agenter i partiet?

Peter började bläddra i sina papper och broschyrer och fick snabbt fram ett häfte som han slog upp någonstans mitt i.

–Som Stalin sa i *Fascismens trotskistiska agenter*: ”Jag tror att om vi kunde ideologiskt skola vår partikader från basen och upp, och politiskt stålsätta dem så att de lätt kunde orientera sig i den inre och den internationella situationen, om vi kunde göra dem till verkliga marxist-leninister som kan lösa frågorna om vårt lands ledning utan allvarliga fel, så skulle vi ha löst nio tiondelar av våra uppgifter.”

–Javisst, naturligtvis, men det säger inte hur. Dessutom tror jag det är djävligt farligt att bara rabbla upp vad andra har skrivit, Marx och Lenin och Stalin var väl för fan människor som kunde ha fel och det måste vi inse, vi måste använda oss av deras teorier men vi måste göra det kritiskt, annars blir det religion. Vi får inte ha några gudar, kamrater. det är djävligt farligt, det är inte meningen att folk ska vallfärda till Tensta 4 trappor upp och titta på barnsängen där vår parti-ledare låg om femtio eller hundra år.

Sånt där får dom i sig på universitetet, tänkte Peter som faktiskt varit student också en gång i tiden, för tre år sedan, innan han blev genuin arbetare.

–Jo, sa han till slut för att bryta tystnaden. Sen har vi tidningsförsäljningen. Du Nicklas får väl anses ha ett

jobb där det inte går att sälja, du får hålla ögonen öppna i stället. Men vi andra.

–Jag kan väl inte göra det heller, protesterade Bosse, var skulle jag sälja på Karolinska menar du? Förresten är det bara brackor där, det är inget att satsa på!

–Gör som jag på Neon, sa Janne, sälj i omklädningsrummet på morron eller ställ dej utanför grindarna. Det finns väl grindar?

–Hörrödu, hur många tidningar har du själv sålt på det där viset?

–Tja jag vet inte riktigt, det är väl inte så många kanske, men jag står där och säljer i alla fall, det är viktigt att man syns!

”Sånt där får dom i sig på universitetet, tänkte Peter som faktiskt varit student också en gång i tiden, innan han blev genuin arbetare.”

Peter antecknade i sina papper.

–Du säljer förstås på universitetet, fortsatte han vänd mot Klara. Det lär väl inte bli så svårt, studenter läser ju allt möjligt. Sen måste Janne och jag försöka göra en karta över Neon. Nu när vi är två på fabriken så måste det här skötas systematiskt. Vi prickar in bra agitationsplatser, var det finns påverkbara arbetare, vid vilka maskiner de står osv. Efter nån månad kanske det kan vara dags att sortera fram de bästa kontakterna på listan och bearbeta dom med lite mer avancerad litteratur och sen efter ytterligare ett tag drar vi med dom i en studiecirkel och ...

–Sen kommer revolutionen, fyllde Bosse i.

Alla skrattade. Det var en sorts internt skämt som inte innehöll någon egentlig kritik.

–Ni två kan väl gå upp lite tidigare på morron och ha överläggningar i omklädningsrummet innan jobbet börjar om hur ni ska lägga upp taktiken för dan, hur läget är osv,

Det var Bosse som återigen såg sin chans. Det där hade han läst i en ledare i *Stjärnan*, ”Till frågan om våra förfinade arbetsmetoder”.

–Blir det agitation eller propaganda man gör så där på arbetsplatsen, undrade Klara och tänkte på samma ledare där dessa begrepp utreddes.

–Det blir nog ingetdera, det bullrar så förbannat, sa Janne.

Mötet hade nu hunnit in i den lite trötta och skämtsamma slutfasen, när ingen tog diskussionerna riktigt på allvar.

–Nejmen, inflikade Peter, det är ju olika. Lenin säger att agitation är att ge en idé till många och propaganda att ge flera systematiserade idéer till några färre, schematiskt uttryckt.

–Vad heter det att inte ge nån idé till nån? undrade Bosse sömnigt och rev sig i håret.

När alla gått gick Klara och la sig nästan direkt. Hon bar ut tekopparna och kannan, klädde sen av sej och kröp ner i sängen som fortfarande var varm efter dem som suttit i den. Bilar passerade oregelbundet nere på gatan och hon somnade inte. Lakanen blev efterhand mer och mer trassliga. Väckarklockans siffror glödde i mörkret och Klara försökte föreställa sig hur bilarna såg ut som åkte förbi nedanför. I rummet fanns det just då 48 kubikmeter stillastående luft.

Klara studerade visarna på klockan, hur de rörde sig under en minut, under två. Så små rörelser, men ändå klart märkbara om man bara tittade noga och inte hade bråttom. Så mycket man måste missa här i livet därför att man inte har tid att se. Klockan blev en minut och 32 sekunder över elva.

–Det här går inte längre! Klara klev upp och gick fram till fönstret. Hon kikade ut vid kanten på den blå rullgardinen. En gatlykta var trasig men längre bort på gatan var det ljust.

När som helst kunde Bannisters gäng dyka upp i sin svarta Imperial med sina rekylfria automatgevär och sen skulle här vara rensat på nolltid. Klara stod och tänkte med gardinen på glänt tills det svarta rummet bakom henne kändes tomt och skrämmande. Hon la sig snabbt igen och drog lakanet över huvudet.

Men hon somnade inte. Hon låg där spänd som en stålfjäder utan att förstå varför. Hade det varit en tenta, kunde det ju varit förstaeligt men nu fanns det liksom ingen anledning. Benen somnade. Men inte resten. Hon

vände och vred sig och det blev varmare och varmare med lakanet över huvudet.

Hon hann vända och vrida sig 37 gånger innan hon somnade av utmattning. Det var psykologi hon läste på universitetet och egentligen skulle hon inte behöva gå upp särskilt tidigt.

Nicklas tog T-banan hem och fick en egen vagn. Tåget stannar med ett skrik vid Slussen. Dörrarna öppnas. Ingen stiger av eller på. Dörrarna stängs! Efter Gamla stan glider plötsligt ett annat tåg fram jämsides i tunneln. Ett möte under jorden. En ljus fönsterrad med nya människor, Och någon som tecknar åt Nicklas, Alldeles tydligt ett tecken, något hon ville säga eller varna för. De två tågen glider parallellt ett tag, men så ökar det andra farten och drar bort. När Nicklas kom hem grät han sig in i alla tänkbara kuddar men ingen hjälpte.

Janne på Neon hade en dröm den natten. Han drömde han var en stor revolutionär ledare i landsflykt undan reaktionen, i exil. Han läste i tidningarna om svenska strejker och demonstrationer, och han skickade uppmuntrande telegram till de olika oroshärdarna, telegram som blev föremål för stående ovationer när de lästes upp på strejkmöten, kampmöten och appellmöten i gathörnen. Jannes väckarklocka ringde strax före sex.

4.

–Gomorron, gomorron, sa Britta, lämnade skötvagnen vid 1:ans säng, gick fram till fönstret, vred på persiennerna och släppte in lite dagsljus. Det började röra sig i sängarna. Klockan var sju.

–Gomorron, upprepade en patient som var så klar i huvudet att hon förstod vad Britta hade sagt. Det här var Sabbatsberg, långvården avd 71.

"Affärsägarna i Maria stod och pustade utanför sina kundlösa butiker. Folk såg saker de normalt inte såg."

Britta var ett sjukvårdsbiträde ur den äldre generationen. Hon mindes när sjukvårdsbiträdena bara fick torka golven dagarna i ända. Numera hade de lite mera ansvar. Och det var hon glad för. Hon hade aldrig försökt komma vidare, på någon sköterskeutbildning. Hon var äldst av personalen på avdelningen, var öppen och hade skinn på näsan som det heter. Håret aningen permanentat, brunt. Hon var lång och såg sådär otroligt sund ut, som en knäckebrödsannons.

Nu gick hon runt och försökte skölja alla möjliga nattliga sekret ur munnen på patienterna. Hos en del behövde det gröpas ordentligt i munnen, med peang och kompresser för att få bort den grönaktiga

massan som samlats i gommen.

Det här hade ingen brytt sig om på flera dar, tänkte Britta.

Det var bara Augusta som inte var senildement på den här salen och hon bad självmant att få ett bäcken. Någon rusade förbi i korridoren och skrek att maten hade kommit.

–Faan, sa Åsa, nu hann vi inte tvätta nån före frukost, då blir det inget elvakaffe idag heller!

Och så sprang hon iväg till sal 1 med en bricka med kaffe, mjuk smörgås och ägg. Dessutom sex små medicinglas som trängdes på brickan. Alla visste att inget av det där skulle bli uppätet.

Avdelningssköterskan hade som vanligt dukat ovanpå matvagnen med osviklig precision. Sondmatning till vänster, servetter, plastskedar, engångsäggekoppar, mjölk, filmjölk, mjuka smörgåsar, mellanhårda smörgåsar, hårda smörgåsar, smörgåstång, sockerskål (nej, sockerskålen ska stå längst fram har jag ju sagt!), tepåsar samt den lilla lådan med patientkort.

Alla brickor kom upp från köket med patientkortet kvar där patientens diet stod angiven. Uppe på avdelningen gällde det bara att se efter om det skulle vara socker och grädde i kaffet och hård eller mjuk smörgås innan kortet lyftes av brickan och ställdes i lådan. Biträdena snurrade som bin runt matvagnen och delade ut brickor.

–Det här blir väl smaskens, sa Gun till en urinvägsinfektion på 5:an.

Nu var det tvättning och påklädning av de friskaste. Britta tänkte på den fåniga ovanan att man ofta pratade om patienterna som om de var ett med sjukdomen. Där har vi en urinvägsinfektion, där ett tarmvred och här ligger ett magsår och sover. Och lårbensbrottet där inne har varit lite oroligt i natt.

Åtta biträden i grupper om två kastade sig systematiskt över 35 patienter och hoppades att bli klara före klockan 11.

Gun och Britta bar in vatten till Ada, en 85-årig dam med långt vitt hår. Hon hade troligen varit ofantligt tjugig i sin ungdom, Nu hade hon inga tänder men en jättelik tunga som putade i munnen från näsan till hakan, Hon plirar kärvänligt med ögonen mot Gun som torkar torrt. Det är alltid populärare att torka än att tvätta och blaska ner. Britta som just tvättar henne under bröstet får slåss och fäkta för att komma åt. När de sedan byter syssla har Ada redan glömt vem hon är arg på. Det är ju Britta som torkar, då är Britta bra.

Så sent som för ett par veckor sedan orkade Ada vara uppe, hon satt till och med i sin rullstol och läste veckotidningarnas kontaktannonser, vilket väckte stor munterhet bland personalen.

–Sådärja! In med ett par torra blöjor under stjärten bara och sen nästa patient.

De dagar det var bad var det särskild badpersonal som körde ut patienterna till badrummet, där alla möjliga lyftanordningar, duschstolar och andra hjälpmedel fanns. Det var i allmänhet lättare för den ordinarie personalen då, även om det var total renbäddning i alla sängar också.

Det här var en blandad avdelning med både kvinnor och män, de yngsta kring 70 år. En gång hade badpersonalen gjort misstaget att duscha en manlig och en kvinnlig patient samtidigt. Elvira som duschade för fullt märkte inget förrän badpersonalen själv upptäckte fadäsen.

–Nejmen, nu har ni ju dragit in en karl här också!

–En karl? sa Elvira och vände sig lystet om.

Gun och Britta hade redan avverkat tre patienter, det gällde att få upp

tempot. Ändå tillhörde de de mera noggranna och vana på avdelningen. Sjutton vet hur mycket dom andra slarvade. Gav tusan i att byta skitiga draglakan och struntade i att tvätta ryggen och sånt. Klart att man blir snabbt klar då. Då tror avdelningssköterskan att det verkligen går så snabbt och sen går det vidare upp i hierarkin. Sjukhusledningen tror inte att det behövs mer personal för att den personal som finns fuskar och av den anledningen hinner.

En gång hade man demonstrativt följt metodbokens alla anvisningar och blivit klara med morgonskötningen någon gång framåt halv tre på eftermiddagen. Strejka går ju inte i sjukvården, men man kan ju djävlas genom att göra ett noggrant arbete.

Helge hade som vanligt gjort ner sig fullständigt och smetat in sig med avföring. Gun och Britta fick byta helt i sängen. Helge led av motorisk afasi, bland annat. Han kunde aldrig hitta rätt ord för vad han ville säga. Han skulle aldrig kunna uttala namnet på sin sjukdom. Helge var pinsamt medveten om sina svårigheter och var ofta djupt deprimerad och grät när han inte kunde få personalen att begripa vad han menade.

–Hallå där, skrek han om Britta eller någon annan var på väg förbi i korridoren. När Britta sedan gick in för att höra vad det var, kunde han aldrig få fram det. Han kunde dilla fem minuter om något ”häftstift” och Britta pekade på allting. Vilde han ha glasögonen? Tidningen?

–Häftstiftet! Eller vad heter det ... jag menar, jag måste, är det inte häftstift?

–Är det filten du vill ha?

–Häftstift!

–Vill du ha häftstift? Ska du sätta upp nåt på väggen?

–Nej! Helge brast i gråt och slog med armarna. Fästfäst ...

–Ska vi stänga fönstret?

–Ja-a, säger Helge lättat, fönstret var det, så dum jag är, ni får förlåta mej ...

Nu var han i alla fall färdigtvättad. Gun var ute med tvättvattnet och Britta smorde in hämlarna som höll på att bli blållla, ett typiskt tecken på början till sår. Helge såg skamsen ut.

–Du Gun, du får nog komma hit med vatten igen, sa Britta och sniffade med näsan. Han har gjort på sig igen.

Och båda försökte göra proceduren igen med friskt mod utan att verka förbannade. Men det var inte alla som kunde det.

När de kom ut i korridoren hade de andra redan fått upp Linnea, avdelningens friskaste patient. De hade inte hittat någon rosett till håret, så de hade tagit en sådan där röd och guldfärgad rosett fran en chokladask hon fått av skuldmedvetna släktingar. Det såg lite lustigt ut men Linnea verkade stolt över sin frisyrl.

Erland ringde och Gun gick in till honom. Erland var 78 år gammal och hans njurar hade slutat fungera. Urinen var som sirap. Han hade inte långt kvar. Hans små pliriga ögon, som satt på var sin sida om en väldig näsa, blev allt tröttare för var dag. Han fick mer och mer morfin.

Alldeles nyss hade de vänt honom enligt vändschemat. Många patienter hade annars antidecubitusmadrasser som är ständigt genomströmmade av luft, så att patientens läge ändras en aning hela tiden. för att förebygga liggsår. Men en sådan hade inte Erland. Han hade vändschema.

Han var svag och orkade inte röra sig. En frisk person vänder sig i sängen minst en gång i halvtimmen när han sover. Enligt schemat skulle

Erland vändas var tredje timme och han var aldrig uppe ur sängen utan låg där dag och natt.

–Jag vill ligga på sidan, kved han.

–Ne-nej, vet ni vad, nu har ni bara legat 20 minuter på rygg, nu får ni allt försöka ligga så här i två timmar till.

–STÖN!

Lisa behövde de inte bry såg om längre. Hon hade fått en svår form av hjärnblödning, subaraknoidalblödning. Minsta variation i blodtrycket p.g.a. glädje eller sorg kunde spränga den lilla blodlevern i hjärnan. Därför hade hon blivit flyttad till neurologen, där hon fick ligga i ett mörkt, tyst rum utan kudde, utan tankar, i veckor. Ingen radio, ingenting. Bara sin egen belägenhet.

Britta mindes vad som stod i vårstyrkesboken om den här blödningens prognos: tillfrisknande *kan* inträffa, ungefär som om det vore frågan om en ytterligare komplikation.

Så det var bara Maria, cancerpatienten, kvar för Guns och Brittas del. Hon skulle dö om några månader, alla visste det, Maria också. Men de hade en tyst sammansvärjning tillsammans, ingen nämnde det, man pratade i stället om vad som skulle hända nästa sommar och sådant.

Hon var en tunn och fin gammal kvinna med svävande hår och inga ögonbryn. Men hon hade en optimistisk uppsyn. Dessutom var hon lite röd, lite radikal, och brukade läsa alla sorters tidningar med stort intresse. Men hon började bli så svag och trött nu att hon inte orkade.

För tio år sedan hade hon haft handscaffär vid Odenplan. Fanns den kvar, undrade hon, höll den nye ägaren på än? Britta övervägde för en sekund om hon skulle svara: Ja-adå, dom säljer så fina saker så! Men hon

varken ville eller kunde luras.

–Det är parkeringshus där nu, sa Britta. Hon hade suttit och hållit Maria i handen.

–Jag misstänkte det, sa hon nyktert och utan sorg i rösten.

–Britta, kom hit ett tag.

Det var avdelningssköterskan som ropade. Hon stod alldeles vid vädringsrummet under klockan.

–Du vet lika väl som jag att det inte håller att pladdra med patienterna så där, fortsatte hon, vi hinner bara inte.

–Och du vet lika väl som jag att om inte några gjorde det, så vore det här en patientfabrik och inte ett sjukhus.

–Men nu är det så: Vi *kan* inte prata med patienterna, börjar dom så är det bara att vara hård och be dom hålla tyst!

–Hörrödu, jag har jobbat 1 25 år med det här. kom inte och lär mej ... varför inte ättestupan då lika gärna? Varför inte bara ha ett patientnedkast på varje våning med krematorium i botten?

Sköterskan har svårt för det där med ironi.

–Ja-ja, det där får du väl lägga i förslagslådan i så fall!

Klara vaknade upp mellan klibbiga lakan, för öppet fönster. Sommaren från igår var kvar där utanför. Luften var stilla och kvalmig och huvudet värkte en aning. Hon hade sovit alldeles för länge och var fortfarande dödstrött i värmen. Det var lördag och det kändes som om det var något särskilt den här dagen, historiens vingslag eller något ditåt.

Klara stjalpte i sig lite juice. Det sura piggade upp men nattklumpen i halsen försvann inte förrän efter en kopp te. Hon satt barfota på en blåmålad köksstol i sin kokvrå och låtsades att det var ett kök. Sedan tog hon på sig och gick ut.

Värmen slog emot henne som en vägg. Hon kände att hon måste avpassa stegen och gånghastigheten exakt för att inte bryta över svettningströskeln. Ingen kunde längre tveka om att sommaren var här. Bilarna stod och glänste och doftade gummi i solskenet. Affärsägarna i Maria stod och pustade utanför sina kundlösa butiker. Folk såg saker de normalt inte såg. Domedagsprofeterna sprang omkring med sina gong-gongar och förkunnade bot och bättring. Klara svalkar sig ner i T-banan.

”CIA MÖRDAR I HEMLIGHET MED LSD”, stod det på en löpsedel. Klara köper tidningen och läser den på väg in mot Centralen. Tidningen innehöll till stor del historiska tillbakablickar om värmen de senaste hundra åren. Och då hade de ändå inte hunnit få med den exceptionellt fete lille pojke som just satt mitt emot Klara och kladdade ner både sig själv och sätet med en rinnande glass.

En amerikansk armétjänsteman hade i hemlighet under flera år i studiesyfte förgiftats med LSD av CIA. Varken tjänstemannen själv eller hans familj visste något förrän han en dag greps av vansinne och kastade sig ut genom ett fönster. Historien tystades ner men har nu avslöjats och hamnat på löpsedlarna.

Presidenten själv tar av sin dyrbara tid och besöker änkan och barnen i 17 minuter och framför sin uppriktiga ursäkt. Med sig har presidenten ett koppel fotografier som noga dokumenterar det avspända och gemytliga samtalet mellan honom och familjen över en kopp kaffe.

Herregud! tänkte Klara och försökte tänka sig vad en amerikansk president egentligen kunde säga i en sådan situation.

–Ja, förlåt hörni, det var inte meningen, the show must go on! Var stolta över att ha en kanin till far, en kanin i tjänst hos CIA:s försökslaboratorier. Och det var ju tråkigt det där med fönstret. Kunde ni inte ha bott på bottenvåningen?

Klara tyckte förresten att den här historien verkade bekant, vid närmare eftertanke så otroligt bekant. Hade hon inte läst exakt det här förut, så här på T-banan, en lördag? Hade hon inte haft samma kläder på sig, hade inte samma paranta dam suttit mitt emot henne på ett nerkladdat säte, då som nu? Eller var det déjà vu? Verkligheten är underbarare än dikten.

Värmen ovan jord hade hon i varje fall upplevt alldeles nyss, det kände hon. Hötorget och Kungsgatan med stenhus som riktigt ångade av värmen. Eller de kanske svettades de med. Långt borta vid Kungsbron såg man 41:an komma seglande, alldeles suddig som i ett töcken. Det var varmluften från asfalten som stod för det fenomenet.

Så svängde Klara in på Drottninggatan och gick en bit upp till Förbundet Röda Arbetares Bokhandel. Där stod som vanligt en massa lurviga människor och fördjupade sig i olika skrifter. I ett rum intill fanns ett trångt men livligt café med en massa bord och där satte sig Klara och pratade med partikamrater och andra som hon kände. Det var alltid en viss begränsad krets som gick på caféer, demonstrationer, filmer och andra arrangemang. Efter ett tag kände man allihop. Eller i varje fall kände igen.

Maggan som bodde ihop med Peter i kollektivet i Djursholm berättade att en fascistisk liga hade växt upp därute. Medborgargården som hade regelbundna övningar.

–Häromnatten krossade dom alla våra fönster, sa hon med hisnande perspektiv i blicken.

En stunds diskussion om klasskampens skärpning utspann sig. En lång het sommar sa man och det hade väl alla märkt. Sedan fick Klara höra vad hon så ofta fick veta. Att hon försummade sitt politiska arbete.

–Att sitta har och pimpla kaffe hela dagarna det går bra det, men att sälja tidningar och ställa upp och jobba på lördagarna, det är fan så segt. Då ligger dom och trynar till klockan elva, revolutionärerna.

Det var Maggans kompis Eva som jobbade i i caféet som äntligen fick ur sig vad hon gått och burit på en tid.

–Vi är fem stycken som håller igång det här caféet, faan ni kunde åtminstone ställa upp och jobba här nån gång. Om nån av oss blir sjuk då får vi jobba dubbelt!

Alla pustade besvärat. Ett gäng meditatörer och renlevnadsivrare lämnade rummet demonstrativt slamrande med stolar och bord.

Klara gick också. Hon hade inte tid att stanna så länge, hon skulle handla mat också. Ute på gatan kändes den flottiga doften av timslänge stekta hamburgare. De flesta åt glass en sådan här dag.

Plötsligt, mitt emellan ett apotek och en pianoaffär, steg en ovanligt solbränd ung man med stripigt hår ut i gatan.

–Får jag prata med dej ett tag, sa han och drog in Klara i porten. Hon hann inte tveka. Håret såg nästan vått ut, som om han just krupit upp ur badet.

–Du är utvald att få veta detta, sa han och såg lugnt på henne. Vi vet alla att katastrofen närmar sig, den oundvikliga katastrofen som alla är radda för. Jag kommer från en annan planet och jag är här för att sprida

det interplanetära rådets räddningsplan. Vi måste öka våra kunskaper för att nå upp till deras nivå. Om du köper den här boken, den kostar bara 152 kronor ...

–Dra åt helvete, sa Klara och knuffade sig fri, ut på gatan igen. Sedan skyndade hon sig till Hötorgshallen och köpte den grillade kyckling som hon och Nicklas skulle äta på kvällen.

Det måste vara värmen, tänkte hon.

Efter ännu en åktur i det svala urberget var Klara tillbaka på Söder igen. En del affärsägare höll redan på att bomma igen. Uppe i lägenheterna hade folk sina fönster öppna, men gardinerna fladdrade inte för den minsta vindpust.

En dam i 70-årsåldern kom gående mot Klara. Hon var trots värmen klädd i tjocka strumpor, kappa, hatt och väska. Hon gick sakta och ostadigt, stapplade till, raglade först åt ena hållet, sedan åt det andra, men då var Klara där och tog henne under armen och frågade hur det stod till. Tanten höll hårt i Klara, andades häftigt in och ut tre gånger och sa:

–Jag var bara nere på apoteket!

–Var bor ni nästanstans?

–I 27:an därborta. Men så gick det inte att få tag på någon taxi. Jag förstår inte att det ska vara så svårt att få tag på en taxi.

–Ska vi försöka gå nu?

–Ja, kanske det ja.

Klara tog henne under armen och så gick de framåt på de heta stenarna.

–Om ni är dålig, finns det ingen granne eller släkting som ni kan få hjälp av?

–Det blir bara besvär.

–Äsch, visst ska ni säga till grannarna om ni blir dålig, eller ring 90 000.

De gick in i hissen. Tredje våningen. Hissen tröskade sig sakta upp och tillståndsbeviset var ett år för gammalt. Tanten som av namnet på dörren att döma hette Nyberg rasslade med nycklar och extralås och fick till slut upp dörren. På väggen inne i hallen skymtade en bonad med en katt på.

–Sådärja, nu kan jag ta väskan!

Fru Nyberg började leta i portmonnän.

–Nu måste jag få ge er nåt i ersättning ...

–Men herregud det kostar ingenting, det var väl inget.

–Men tänk om fröken inte hade kommit, jag kunde ju ha ...

–Tänk inte på det. Ring på hos grannen nästa gång.

–Men femti kronor kan ni väl ...

–Kommer aldrig på tal!

–Jaså. Jaha.

Hon säg bekymrad ut ett tag men sa så till sist:

–Men kan vi inte i alla fall hälsa på varann om vi möts på gatan?

5.

–Fy fan, idag har vi kört varuexponeringsplaner på datan hela dan. Det är verkligen ruttet.

–Hur kan man göra det på data?

Klara var hemma hos Nicklas den här kvällen. Nicklas bodde på Frejgatan, nästan ända uppe vid Valhallavägen. Fjärde våningen. Naturligtvis dracks det te.

–Jo, det gäller ju att få folk att gå så mycket som möjligt i varuhuset så att

dom får syn på alla smaskiga varor dom kan ruinera sig på. Det där med att ställa mjölken så långt bort som möjligt räcker inte längre. Nu kör man en geometrisk plan på data. Det är nåt i stil med det här klassiska problemet hur man låter en springare gå över alla rutorna på ett schackbräde utan att vara två gånger på samma ställe.

Möblemanget hos Nicklas var lite udda. I centrum ett gammalt tungt, bulligt bord med inbyggt barskåp med dörrar åt två håll, där Nicklas förvarade en del böcker som inte fick plats i bokhyllan. En snurrfåtölj och en

”Det var lördag kväll, den veckodag då folk kunde gå på bio, dricka sprit, slåss på gatorna, ägna sig åt varandra eller kasta sig ner från Västerbron. ”

fåtölj av spånskivor som han byggt själv. Och så stereoanläggningen som han också hade byggt själv. På väggen hade han pusslat ihop telefonkatalogens olika kartor till en stor Stockholmskarta med massor av tejpbitar.

–Men hur får dom folk att gå på ett visst sätt sen då?

–Det där är djävligt noga uttänkt av psykologer och marknadsförare i skön förening. Placeringen av hyllor, montrar och gondoler som det kallas. Varor som sticker fram från disken, snedställda montrar som drar uppmärksamheten till sig, färgband på golvet, högtalare bland soppburkarna och sånt där.

–Fy fan, kunde dom inte låta kunderna sitta på ett transportband i stället och sedan plocka på dom allt möjligt och sen plocka av dom pengarna vid utgången? Det vore väl enklare?

–Det där tänkte Schimansky på redan för 15 år sedan, men det här är bättre. Känslan av valfrihet finns kvar!

–Känslan, ja. Klara nickade.

–Just det. Det är förbannat mycket psykologi i det här, men matte också. Det är en hel vetenskap. Dom har formler för sånt, bruttovinsten per hyllmeter är lika med omsättningshastigheten gånger massexpansionskoefficienten genom störkonstanten K.

Det var lördag kväll, den veckodag då folk kunde gå på bio, dricka sprit, slåss på gatorna, ägna sig åt varandra eller kasta sig ner från Västerbron. Eller något annat. T.ex. sitta och diskutera datastyrd marknadsföring över en kopp te.

Nicklas hade hela tiden en besvärande känsla av att de diskuterade något helt annat, att orden i själva verket betydde något annat än vanligt. Inne i sin egen lägenhet besvärades han knappast av mystiska tecken från

främmande individer. Däremot satt han hela tiden och analyserade tonfall och meningsbyggnad i allt Klara sa. Som om det var strukturen i ett språk under ytan, ett språk som alla andra redan kunde och som han också måste lära sig.

–Vad det måste kosta att hålla en sån där apparat igång, sa Klara, med forskning och allt. En totalt onyttig grej som ingen har bett om.

–Nej, det är inte konstigt att varorna blir dyra. Det taskiga är, att dom har upptäckt att kunderna påverkar varandra i affären. Blir det för mycket folk stör det effekten av alla psykologiska detaljer. Tomma hyllor är en annan faktor. Men dom har börjat lösa det här nu, göra nackdelen till en fördel. Utnyttja det faktum att om många personer tar en viss vara och andra ser att dom tar den så gör dom gärna likadant.

–Dom får väl börja forska inte bara i varuexponering utan i kundexponering också, sa Klara. Men helst skulle dom förstås släppa in kunderna en och en i det stora varuhuset som en liten försöksrätta. Butiksrätta!

Nicklas tänkte ett tag på vad Klara just sagt. Det var inte så dumt.

–Ja, just det, sa Nicklas till slut, sen kommer dom och beklagar sig över att brottsligheten ökar, att folk snattar så förfärligt nu för tiden och vart har ordningen tagit vägen, bläh!

–Det där borde vi skriva om i tidningen egentligen, sa Klara och såg plötsligt helt allvarlig ut. Det är för lite material om såna där alldagliga saker som folk ser varje dag, det är viktigt också.

–Ja, fast det är ju fortfarande så att tidningen mest når redan frälsta. Det har varit så alldeles för länge nu. Och ute på fabrikena strejkar arbetarna utan kontakt med socialisterna.

Nicklas satt i den runda snurrstolen och hade lyckats få upp benen och

luta huvudet i handen på ett sådant sätt att han såg nästan ihoprullad ut där han satt. Klara var också en sådan dar ormmänniska men satt ovanligt rak i sin stol på betryggande avstånd.

–Ser du inte väl mörkt på det nu, sa hon, vi har ju en del celler på arbetsplatserna.

–Jovisst, men det är droppar i havet. Det är som i socialismens barn-dom, socialismen finns på ett håll och arbetarrörelsen på ett annat, det är farligt det där!

–Vi får börja marknadsföra *Stjärnan* lite bättre, tillsätta ett reklamut-skott i partiet.

De satt tysta ett tag. Hon tyckte det var intressant att höra sådana dar saker från hans jobb. Han behövde inte oro sig. Hon kände att det fanns ett korn av sanning i alla fall i det han hade sagt. Det var dialektik det här. Och hon tyckte verkligen om honom när han blev så där allvarlig. Men nu tänkte hon byta ämne.

–Kommer du ihåg den där tanten som jag hjälpte hem häromdagen, hon som höll på att kollapsa på trottoarn? Ja, jag tänkte att jag skulle hälsa på idag, så jag gick upp dit men det var ingen som öppnade, så jag ringde på hos grannen. Hon hade åkt in på sjukhus igår fick jag reda på.

–Vad var det då som hade hänt?

–Det var hjärtat. Jag hade inget speciellt för mig så jag åkte till Sabbatsberg och hälsade på. Men hon kände inte igen mej. Det var knappt jag kände igen henne förresten. Har du varit på en sån där avdelning nån gång?

Nicklas skakade på huvudet.

–Dom ligger där som mumier, fortsatte Klara. Hellre dör jag några

är tidigare än hamnar där, dom klarar ju inte av nånting själva, bara ligger där.

Nicklas är tyst.

–Hon trodde jag skulle hälsa på nån av dom andra patienterna.

–Jag är inte rädd att bli gammal, sa Nicklas, bara man får vara klar i huvudet hela tiden.

Telefonen ringer. Nicklas svarar. Samtal från en annan planet.

–Tjena, det är Janne. Fan du måste komma hit, det är ett djävla ös här. Maggan och Bosse och Rolle och dom är här.

–Öh, du jag är lite upptagen, Klara är här också.

–Faan, ett glas skaru väl ha, det är ju så nära, slink över och ta dej ett järn och var lite proletär för fan din jädrans mellanskiktare, haha!

–Nej, öh, jag tror inte det, vi är lite upptagna som sagt var ...

–Vaddå, bägge två? Aha ... aha ... jag förstår ... ja då ska inte jag störa, jag är inte den som e den, men oss emellan KÖR HÅRT ALLTSA!
Tjena!

Nicklas la på luren. Han kom plötsligt på det löjliga i situationen. Nu satt han där hemma hos sig, ensam med en flicka. Det förväntades genast av honom att han skulle spela en viss roll. Egentligen skulle de sitta och äta biff och dricka vin över levande ljus och sedan skulle han ta henne på mattan och sedan slänga henne i soppåsen. Men det här funkade inte så. De var politiska kompisar och inget annat. Intalade han sig i alla fall.

–Eller kanske du ville gå hem till Janne, kom Nicklas på.

–Nejdå, svarade Klara tvetydigt. Just ett sådant svar som Nicklas skulle kunna grubbla i dagar på vad det hade betytt. Egentligen.

–Vi skulle nog behöva flytvästar i så fall efter vad det verkade.

Nicklas satte sig igen och ryckte lite i håret för att liksom få bekräftat att det lossnade.

–Hur går det med psykologin då, frågade han med reporterröst. Är det Laing fortfarande?

–Njajj, jag tycker somliga drar det där lite för långt, det har ju nästan blivit en skola nu som säger att individen inte är sjuk utan samhället och därför är det ett sundhetstecken att vara sjuk.

Tänk att hon har jobbat som svetsare, tänkte Nicklas där han natt och såg på Klara. Han beundrade henne lite för det. Själv skulle han aldrig kunna tänka sig att jobba på ett varv. Eller en fabrik.

–Nej, just det, säger han, en del hyllar ju nästan vansinnet som en sorts utväg. Men det blir ju bara en ny sorts eskapism.

Nicklas kommer på, att han nog tycker det är förbannat trevligt att sitta och snacka med Klara. Egentligen skulle han inte bara vilja snacka, men han ville vara säker. Hur många hundra tjejer fanns det inte på jordklotet som statistiskt sett borde passa ihop med honom. Kanske bodde hon i Australien och han skulle aldrig träffa henne. Och Klara var säkert inte ens närmast geografiskt belägna kompromiss.

Han kände skillnaden mellan dem. Hon hade varit tillsammans med flera killar. Han hade ingen som helst erfarenhet trots sina 24 år. Men det var också en sorts erfarenhet förstås. Det var skillnaden mellan dem, men han visste inte om den var väsentlig.

–Egentligen skulle vi sitta med levande ljus och sånt och titta svärmande på varandra, sa hon plötsligt och Nicklas slutade tänka. Så försökte han tolka hennes ansiktsuttryck sekunden innan hon brast i skratt.

–Ja, jag tänkte just det, sa han. Det där har retat mej länge. Killar kan

man vara kompis med men så fort man är kompis med en tjej tar alla för givet att det är nåt mer.

–Men å andra sidan kanske det kan vara svårt att hålla det på det planet. Om man är obunden för övrigt så utvecklar det sig väl lätt vidare.

Nicklas kände vad diskussionen just snuddade vid och han väntade innan han sa:

–Det är en otäck tanke, tycker jag, som om allt skulle vara förutbestämt på nåt sätt. Alldeles blint. Det måste vara lite system i det, tillade han i en ton utan att dölja ironin.

–Jag tycker t.ex. djävligt mycket om dej, nöjde hon sig med att säga. Hon visste hur rädd han var för varje slag av beröring.

Nicklas försvarsmekanismer började arbeta.

–Det är så djävla inexact alltihop. Statistiskt sett kan man aldrig vara säker på att hitta rätt partner. Och är man då tillsammans med nån kompromiss, så skulle det kännas orätt mot den eventuella rätta man inte träffat än.

Klara blev lite förvånad. Att han var lite belastad av sitt yrke i ordvalet hade hon fått acceptera. Men att det satt så djupt hade hon inte anat.

–Fan du är 13 år tumejtusan, sa hon utan förakt i rösten. Du har byggt upp en djävla idealbild som du inte backar en millimeter på. Men det är för att du inte vet vad du snackar om.

–Ja, jag vet att jag är programmerad. Frågan är av vem.

”1 årmiljoner var det bara ett enda kopulerande. Helt instinktivt. Inga problem. Så plötsligt dyker en djurart upp som börjar trassla till det för sig.”

–Men det där försvinner fortare än du tror. Man måste skaffa sig en realistisk syn, livet är inte som telefonkatalogen!

–Jag håller med i teorin, sa Nicklas och hävde sig upp med armbågen på armstödet, men jag kan inte i praktiken, det bara är så. Jag tycker om dej också men jag vet inte om det är nåt mer.

–Jag förstår vart du vill komma, sa hon triumferande. Du vill ha någon sorts förlovningstid tills du är säker. Det är bara det att då skulle vi bli förlovade i evighet, man går aldrig säker, det finns alltid yttre faktorer.

Nicklas fick en anledning att ta av sig glasögonen. Han putsade noga glasen och medan Klara var suddig passade han på att säga:

–När jag är 50 är du 62. Jag vet inte om jag kan lova att känna på samma sätt då, det är hemskt, jag vill inte tänka så, men jag vet inte hur jag kommer att reagera då, jag kan inte ta ansvar för det.

Klara sa inget för hon visste att han egentligen hade rätt. Hon hade sett tanterna ligga där idag på sjukhuset, asgamlas, gifta med unga män som rumlade om med kvinnor i deras egen ålder och som möjligen ägnade sin lagvigda en tanke var födelsedag.

Innerst inne ville Nicklas att hon skulle övertala honom. Då behövde han inte ta något initiativ själv, bara bestämma om han skulle acceptera eller inte. Vägrade han skulle hon vara den förnedrade parten. Han hatade sig själv när han kom på sig med det resonemanget.

–Man ser kompisar ibland, sa Nicklas rakt ut i rummet. Förhållanden som verkar som institutioner. Dom har varit ihop så länge man minns och man tror att dom alltid kommer att vara det. En vacker dag spricker allti-hop. Tjejen flyttar hem till Norrland igen. Då vill man gärna skita i allti-hop. Då är det nåt fel. Människan är inte gjord för sånt. Djuren har det

bättre. I årmiljoner var det bara ett enda kopulerande. Helt instinktivt. Inga problem. Så plötsligt dyker en djurart upp som börjar trassla till det för sig. Människan uppfann kärleken och det blev en stor motsättning mellan sexualiteten och kärleken, som bara har gett upphov till en massa problem, romaner och religioner och skit. Vill man ha kärlek utan sexualitet då går man i kloster och vill man ha sexualitet utan kärlek då går man på bordell.

–Om man vill ha bägge då, lyckades Klara skjuta in till slut. Hon hade suttit länge och försökt avbryta föreläsningen, Men Nicklas pratade på.

–Alla dessa djävla äktenskap är ingen lösning, sa han och höjde rösten. Det är ju en enda stor legaliserad prostitution. Hustrun ger sig för att bli försörjd. Och på dagarna går hon och dammsuger och bäddar sängar med papiljotter i håret och blomkrukor i fönstret som blir punktligt vattnade. Fy fan.

–Hur länge har du funderat på det där egentligen?

–Det är ju heroiskt egentligen hur folk offerar sig och lever olyckliga tillsammans bara för att världen ska förses med bara så att mänskligheten inte dör ut,

–Egentligen är det religion det här, sa Klara. Rena rama religionen.

–Jag ska nog gå i kloster, bli munk, leva i celibat, raka av mej håret, sa Nicklas. Men det behöver jag ju inte heller förresten, det faller ju av sej självt.

Han ryckte demonstrativt i en hårlock som inte gav med sig. Så rycker han hårdare och får en tuss i nyporna som han håller upp till beskådande.

En liten flicka på åtta år hade blivit sexmördad i Vasaparken. En arbetare från parkförvaltningen hittade henne en morgon död i ett buskage. Det blev förstås stora rubriker i tidningarna med bilder på blodfläckarna i gräset. På sidan 7 förfasas man sig över mordet och på sidan 8 har man stora bilder på statsministerns bästa samlagsställningar.

På Plastfix diskuterades det i matpausen.

–Fan, såna där skulle inte få gå lösa, sa Sture, elektrikern.

–Det får han knappast länge till heller, sa Emil som hade fått sitt namn efter en omtyckt barnboksfigur som hans föräldrar läst som barn. Han skulle behöva tas in för vård, fortsatte han.

–Äsch vård, häng den djäveln för fan, tyckte Sture, eller sätt en högspänningskabel på kuken på'n.

Gunnar brukade inte hetsa upp sig i sådana här sammanhang. Han var väl påverkad av Britta som oftast tog det lugnt. Men vid tanken på den mördade 8-åringen drogs han ändå med lite av stämningen i rummet.

–Det kan ju inte vara en människa, sa han. Ett djur.

Det fick sjunka in i församlingen. För en sekund var det ingen som åt.

–Om man hade en pistol, sa Sture.

Emil satt i ett hörn och såg olycklig ut. Han tittade ner i sin matlåda på ett par vemodiga stekta ägg och så tittade han upp under luggen.

–Det blir väl inte bättre för det, sa han. Vad tror ni det är som driver en människa till sånt där?

–Djur! Inte människa, rättade honom elektrikern ilsket. Han fräste som ett elektriskt överslag.

–Jo samhället, fortsatte Emil i pedagogisk ton, Och nu såg Sture ut som om han skulle kunnat ge Emil på käften när som helst.

–Samhället för helvete, skrek han, Det är ju vi det!

Sture sköt provokativt fram hakan mot Emil och spottade fram:

–Skulle det vara vårt fel kanske att såna där ...

–Nej, sa Emil, men dom som har makten här i samhället. Det är inte vi det utan dom där helikopterdjävlarerna som kommer ner och tittar på oss ibland. Är det inte dom kanske som ligger bakom dom här djävla biku-porna som folk får bo i, är det inte dom som sätter upp onaniautomater?

Sture tänkte nu ta det från den skämtsamma sidan i stället.

–Haha, har du gamla fördomar kvar va, ryggmärgen kanske smälter ner va? Sov med händerna över täcket va?

Han såg sig omkring för att se om arbetskamraterna var med på noterna. Gunnar satt tyst. Han tyckte inte om när de bråkade. Han ville gärna hålla med båda.

–Men nog borde dom läsas in nånstans så de inte kommer åt att göra sånt där, sa Gunnar till sist.

–Äsch, garrottera dom! sa elektrikern.

–Häng dom bara, sa ett sjukvårdsbiträde 7,5 km därifrån på Sabbatsbergs sjukhus. Åsa hette hon, bodde i Bandhagen och hade själv en dotter på fem.

Biträdena var just klara med morgonskötningen och man stod och väntade på att mat och sonder och sådant skulle komma upp till avdelningen. Från fönstret där de stod kunde man skimta den del av Vasaparken där kroppen hittats.

–Häng dom bara.

–Meningslös hämnd. Löser inte problemet, sa Britta.

Åsa blev förvånad men inte arg. Britta var mycket äldre och erfarenare än de flesta på avdelningen så hon åtnjöt en viss respekt.

–Vad menar du att problemet är då, undrade Åsa lite spetsigt.

–Problemet är att samhället inte kan ta hand om alla psykopater och neurotiker det producerar, svarade Britta som ingenting. Hon tittade ut på den tilltagande blåsten i trädkronorna.

–Det var väl inte samhället som mördade ungen heller. Finns det ett offer brukar det också finnas en mördare!

–Det fanns inte ett offer utan två, sa Britta.

–Man skulle ställa upp honom mot en vägg och skjuta honom, sa en programmerare två trappor upp i IBM-huset i Marieberg. Han höll just på att sätta in ett nytt magnetband på en IBM 4200. Nicklas fanns där också, men han hade just inget att göra. Efter klockan ett skulle han ta emot banksaldon på en annan maskin. Han stod i dörröppningen och studerade den andres rörelser när han vant trädde i bandet.

–Tänk vilka desperata djävlar det finns va, sa programmeraren.

Nicklas undrade tyst hur desperat han själv skulle vara om några år. Han hade gårdagens diskussion med Klara i färskt minne. Han lutade sig mot dörrposten.

–Undrar hur han såg ut, tänkte han.

6.

C.K. Dexter Haven var bekant med Paul Bloch sedan tiden vid University of Illinois. Paul var Bachelor of Science men C.K. var bara bachelor. Han var närmare 40, såg ut som

en rakvattenannons och doftade mycket riktigt också ständigt rakvatten. Ibland orkade han inte ens raka sig men smetade ändå på ett lager för att hålla skenet uppe. Var det något han

”Ibland orkade han inte ens raka sig men smetade ändå på ett lager för att hålla skenet uppe. Var det något han var bra på i livet så var det på att uppehålla sken.”

var bra på i livet så var det på att uppehålla sken. Sitt mörka hår hade han bakåtstruket med en inte obetydlig mängd hårfett.

Lärde C.K. Dexter Haven känna någon, hade han aldrig vett att upphöra med bekantskapen. Vid de mest oväntade tillfällen dök han upp. Någon gammal kompis som inte sett honom på tio år och dessutom var ytterst tacksam för det, kanske ordnade en fest någon gång, Plötsligt dyker C.K. upp.

–Tjena, hörde att det var partaj på gång, säger han som om det varit igår.

Paul tillhörde de lyckliga som fick besök av C.K. något oftare. Han kände så väl igen knackningen på sin dörr på 19:e våningen i astronauternas bostadshotell i Florida. Men han sa ändå med väl inövad förvåning när han öppnade dörren:

–Oh it's you!

–No, I'm only selling this marvellous new vacuum cleaner, säger C.K.Dexter Haven glatt, knuffar sig in och tar en drink.

–Wanna drink? undrar han frikostigt och blandar av Pauls sprit. Får en sån stjärngosse som du dricka sånt här egentligen?

–Det är ju du som dricker det, säger Paul syrligt.

–Du menar att jag får överta hela lagret? Thanks buddy! (C.K. letar efter is men hittar ingen.) How do you feel being a TV star among the other stars up there in the sky with some 500-600 million people watching?

C.K. väntar inte på svar utan bluddrar vidare på sitt lite provokativa sätt, medan han paraderar runt i rummet. Paul har lagt sig på sängen, redan utmattad.

–And millions of lonesome wives masturbating in front of the TV set and your picture (C.K. ser entusiastisk ut). Isn't it possible to get a more clear view from out there, I thought the last time it was a little ...

–Snälla C.K., jag har faktiskt lite huvudvärk, försöker Paul och tar sig demonstrativt för pannan.

–Well with that head I'd be surprized if it didn't ache. To be honest it's far too small to match that enormous body of yours!

C.K. hade förmågan att förolämpa folk å det grövsta i en ton som om han sa något oerhört älskvärt. Han fortsätter sin inspektion av rummet.

Han känner på gardinerna, lyfter på prydnadssaker och askfat, ritar streck i dammet på ett fotografi av Paul vid första rymdfärden, och han ger till ett skrik av förtjusning när han når fram till garderoben och får syn på Pauls slipsar.

Själv ligger Paul något dämpad på sängen och funderar. Egentligen hade han tänkt gå ner och äta i restaurangen, men med C.K. här skulle det för det första bli exklusivare mat än vanligt och för det andra skulle C.K. förstås av en händelse ha råkat glömma pengarna.

–OK, säger Paul till slut utan att C.K. ens andats om det. Vi går väl ner och käkar då!

Naturligtvis pratade C.K. även med munnen full av mat.

–Vafan lägger du inte av med hela den här skiten för? Själv har jag tröttnat på att få en liten plast-Paul med flingorna i min morgonfil. Erkänn att du hatar the whole lousy business! Eller är det pengarna? Du skulle inte ha råd att äta här annars?

–Du menar att *du* inte skulle ha råd att äta här annars?

Resturanglokalen fylls med syntetisk stråkmusik ur stora högtalare. Det låter som tusen galna zigenare som filar på en gång. Atmosfär kallas det. Romantik.

–Nej nu får dom lägga av! säger C.K., reser sig häftigt upp och stjälp ut sitt glas med kaliforniskt rödvin på duken.

Han rusar iväg till kyparen och tar honom i kragen. Paul hör inte vad som sägas men han kan livligt föreställa sig. Musiken tystnar.

–Och så kan ni komma och byta duk på bordet också, säger C.K. upp-rört, vår är alldeles full av vinfläckar!

C.K. sätter sig äntligen.

–Vilken restaurang! Vilken service! Ska vi behöva diska också?

–Jag kan inte dra mig ur nu, hur gärna jag än skulle vilja, fortsätter Paul där de slutade, det är nya legeringar som flyget vill ha testade, raketbologet måste få avsättning för sina små påsksmällor, programmet är spikat tjugo år framåt med ett skott i veckan ungefär, pengar omkring 10 miljarder dollar är i rullning.

–Ta pengarna och stick för fan!

–Jag har skrivit kontrakt, jag vore död om jag drog mej ur. Det tar en djävla tid att skola upp folk med mina kunskaper, särskilt då med mina praktiska erfarenheter.

–Du skulle verkligen kunna spela dom ett spratt om du ville, på tal om det ... jag märker att jag har visst råkat glömma plånboken, du tror inte att du skulle kunna ...

7.

Situationen var exakt densamma som förra gången, Nicklas och Klara och två tekoppar. Men scenen var denna gång Klaras lägenhet på Wollmar Yxkullsgatan. Det hade inte gått tre veckor.

–Jag har drömt om dej varenda natt, men jag tror inte att det är kärlek. Du är mer som en avbild på nåt sätt, sa Nicklas och tillade sedan:

”Underlig form av kommunikation detta, tänkte han, att lyssna på en skiva tillsammans. Inte ett ord, ändå pågår ett samtal ...”

–Fy fan, jag känner mej som en stor djävla skit!

Klara svarade med en nästan omärklig höjning av ena ögonbrynet. För övrigt var hon tyst, hon ville inte förstöra tystnaden med fel ord. Det här skulle hon stå ut med hade hon bestämt sig för.

–När jag var på väg hit, fortsatte Nicklas, var jag övertygad att jag skulle dö. Bli påkörd av en lastbil eller knivhuggen i T-banan. Det är alltid så när jag är på väg mot nåt som jag sett fram emot länge. Som att träffa dej t.ex. Det är som om det vore meningen att jag inte skulle få det. Alltså måste något hända. Om jag var strandsatt på en öde ö i tretti år och lycka-

des klara mej på bark och blomblad hela tiden så skulle jag säkert drunkna den dan en båt kom och upptäckte mej. Det får inte bli för roligt helt enkelt. Om en film blir för bra så går jag ut och sätter mej i foajén.

Vad var det som gjorde att hon satt kvar, tänkte han. De satt som vanligt några mil från varandra i varsin stol. Varför sa hon inte att han tyvärr nog måste gå nu för hon hade en tenta på torsdag och måste hinna läsa fem böcker? Var hon intresserad av honom som patologiskt fall? Skulle han bli ett exempel i en avhandling? Nej, nu var han nog orättvis mot henne.

–Vad det handlar om, sa hon efter en stund, tror jag, är att man måste kliva ner lite från sin piedestal, inte ta allting så förbannat högtidligt.

Plötsligt slog det honom att om man drog en linje mellan dem så skulle den sammanfalla med rummets diagonal.

–Jo, jag vet det där, sa han. Att det inte är hela världen. Att man inte är förlorad om man gör nåt fel. Världen är full av fel. Men å andra sidan kanske det just är därför man vill ha sin egen lilla ruta fläckfri, den enda del av världen man egentligen kan påverka.

–Men det kan man egentligen inte heller.

–Vadå?

–Påverka sin egen privata lilla värld, inte helt i alla fall. Varför tror du vi sitter här och babblar skit strängt taget? Nej, jag menar inte så, det är viktigt att vi snackar, men jag menar ser man objektivt på det så är det djävligt onödigt egentligen. Men varför? Det måste ju bero på hela attityden ute i samhället!

–Med alla onaniautomater och avelspojkar i bastun, ja det kanske stämmer. (Nicklas drog i sitt tunna skägg.) Men en del reagerar ju på det med

rena promiskuiteten, lever ut som fan! Och så blir det annonser, sträng herre söker olydig dam, gärna fet! Va?

–Det är ju bara olika sätt att reagera på samma sak!

Klara kisade lite med ögonen som hon brukade när hon tänkte. Lade hon upp sin djävulska plan nu? Var det ett intellektuellt sätt att förföra?

–Fan vad det här är oväsentligt egentligen, utbrast Nicklas. Varför går vi inte ut och slåss på gatorna oh bygger barrikader?

–Men egentligen måste ju den här frågan lösas också, sa hon och han fick plötsligt oväntat medhåll, När den stora fajten är över, hur blir det då i det nya samhället? Kommer vi att ha enorma databanker med folks intressen, ömhetsbehov graderat på en skala 15, blodtryck, leptosom typ?

–Först på dagordningen, sa Nicklas och förstälde rösten en aning, för bostadscellen Röda Torpet står idag en inlaga från kamrat B som önskar en livspartner!

Skratt.

–Äh, fan vi sätter på en skiva, va?

De satt tysta ett tag och lyssnade på regelbunden stråkmusik med jämna intervaller. Tankarna for i en bestämd riktning. Underlig form av kommunikation detta, tänkte han, att lyssna på en skiva tillsammans. Inte ett ord, ändå pågår ett samtal genom skivan, gemensamma leenden och reaktioner till vissa passager i musiken. *Illiacsvit* för stråkkvartett från 1959. Andra satsen var lite mer varierad.

Nicklas studerade Klaras ansiktsuttryck när de fyra stråkinstrumenten nådde en gemensam ton efter en stegring. Det fanns ingenting som avslöjade hennes reaktioner. Nicklas kände intensivt sin närvaro i nuet. Han kunde inte bläddra fram någonstans och se hur det gick. Han måste tänka

själv. Han såg på Klara där hon satt, hennes konturer mot stolen. Nicklas längtade efter hennes kropp men ännu mera efter hennes själ.

–Jag törs inte ta steget, sa han. Då vore du död i morgon.

Han märkte att hon grät.

–Tvärtom, jag vore dubbelt så levande.

Klara tittade inte upp. Nicklas kände instinktivt att han borde trösta henne. Som en sekunds snabb scen i en film, såg han sig själv slicka bort hennes tårar. Men så sa han:

–Jag vill inte att det ska ta slut. Det är bara det. Jag vet att det tar slut. Allt som har en början har ett slut.

Nicklas kände sina egna tårar bryta fram.

–Det får inte ta slut. Haha. Det tar alltid slut, nästan skrek han ut.

Klara satt stilla och tittade rätt ut i luften, blank i ansiktet. Hon kom ihåg Freuds teorier som hon läst i psykologin. Om kvinnonaturen som var så oärlig och svåråtkomlig så all sexualforskning fick baseras på mannens erfarenheter. Men det här hade han inte förutsett i sina teorier.

Nicklas samlade sig.

–Om jag ger mej in i ett förhållande vill jag att det ska vara länge. Det skulle kännas meningslöst om det tog slut efter tre veckor eller tre månader eller tre år! Vafan skulle man göra sen? Ge sej på nästa s.k. livspartner som nån djävla filmstjärna?

–Tror du inte det kunde vara givande under den tid det varade i alla fall, kanske hjälpte båda parter enormt? Men man kan ju utvecklas olika, det har man inga garantier emot. Ingen skriver ut en 5-års garantisedel åt dej, oskulden tillbaka vid reklamation.

Nicklas grät hejdlöst nu.

–Vi är inga maskiner, inga datorer, spädde Klara på med en aning tillspetsad röst. Den dan jag var på Sabbatsberg, fan, tanterna som låg där uppradade, 50 procent av dom var fröknar. Om dom sen var oskulder vet jag ju inte men i alla fall, 50 procent gamla fröknar som väntar på att få dö! Va?

Det där sista lät uppfordrande.

–Jag vet. Du har så djävla rätt. Men jag kan inte ta konsekvenserna av att inse det.

Skivan var slut sedan länge. Pickupen låg kvar och mullrade tyst i skivans innerspår. De hade känt varann i 3 månader och inte tagit i varann en gång, inte ens skakat hand som två affärsmän. Niklas satt alldeles stel och tårögd när hon klev fram och satte sig hos honom.

Den första beröringen var elektrisk. Som polerna på en gnistinduktor. Det blev en omfamning som kunnat knäcka revben och mjölksyra bildades i musklerna. Båda grät hejd löst och tårar och saliv blandades. Till slut föll de ihop utmattade på sängen. Där låg de först helt stilla och kände den 37- gradiga närvaron av varandra. Och dova hjärtslag hördes. Eller kanske det var ljudet av pickupen i stereohögtalarna.

8.

Det var de första slöa minuterna efter lunch den 3 september. Gunnar stod högt uppe på en maskin och tittade efter varför materialsuget inte funge-

”Han var nu i det tillståndet då man retar upp sig på småsaker och egentligen vill bli uppretad för att få anledning att svära och sparka omkring sig.”

rade. Det var då det brakade löst. Ingen förstod först vad det var, maskinskötare och packerskor såg sig förvirrat omkring. Det gjorde fysiskt ont i hela kroppen, men mest i huvudet.

Nu får jag en hjärnblödning, tänkte Gunnar och tryckte händerna mot huvudet. Så föll han ner från maskinen, ner på golvet. Det var ett oväsen så infernaliskt att det inte verkade vara ljud utan något massivt och värkande som fyllde hela fabrikslokalen från golv till tak. Det var svårt att säga varifrån det kom, det kunde lika gärna komma inifrån huvudet som utifrån. Alla sprang omkring villrådiga, de flesta med händerna för öronen. En del såg ut att skrika, med munnen vidöppen, men det hördes inget.

Emil hade fattat vad det var fråga om. Han sprang fram till en lejdare och försökte klättra upp till bulleranalysatorn. I stället för att släcka ut lju-

det till hälften hade det blivit något fel så bullret fördubblades i stället. Emil stannade på halva vägen upp, lutade sig mot räcket och kräktes. Så föll han ihop, men handens grepp om räcket fördröjde nerfärden några sekunder innan han till sist hamnade i en hög på golvet.

Men så med ens blev allt tyst igen. Märkvärdigt tyst. Sture, elektrikern, hade haft sinnesnärvaro nog att stänga av huvudströmbrytaren i elcentralen utefter östra väggen. Alla stannade upp mitt i sina rörelser och lyssnade.

När produktionschefen äntligen kom ner i fabriken låg Gunnar på golvet vid formspruta 2, Lasse bara irrade omkring, vid väggen låg Emil avsvimmad och en bit därifrån låg Pelle, men han rörde sig sakta, nästan krälade. Lisa stod mitt på golvet och stirrade och kunde inte förklara vart alla packerskorna tagit vägen. Hon kunde inte svara på någonting överhuvudtaget. Hon hörde ingenting nämligen.

Arbetet kom igång trögt för nästa skift. Redan vid ingången hade de förvarnats om att något hänt när tre ambulanser just körde iväg därifrån. Inne på fabriken stod man mest och diskuterade, det var få maskiner som gick. I matsalen satt en grupp och pratade. Produktionschefen var där.

–Vi är alla oerhört ledsna och chockade över vad som har hänt, sa han, men låt oss nu inte gripas av handlingsförlamning, det är det sämsta som kan hända. Yrkesinspektionen ska göra en undersökning av hur det här har kunnat inträffa. Så länge får vi återgå till de gamla hörselskydden.

–Undersökning borde väl ha gjorts innan dom satte upp den här apparaten, sa en.

–Det finns alltid riskmoment som inte går att förutse och som sagt experter är redan på väg för att undersöka det här!

–Vi vill inte vara försökskaniner!

–Och förresten, vad hjälper det dom skadade, dom får kanske men för livet, vad tänker ni göra för dom?

–Ja öh, skadeståndsfrågan ska utredas, vi kan inte säga nåt redan nu, men det är klart att det här måste gottgöras på något sätt.

Fackklubbsordföranden kom fram.

–Ja, vi tjänar inget på att hetsa upp oss nu, det bästa sättet att hedra våra kamrater är väl att hålla produktionen intakt som om inget hade hänt!

Efter ett par dagar fick Gunnar komma hem från sjukhuset. Britta försökte pyssla om honom nästan mer än han behövde och ville själv. Han hade blivit döv på ena örat och balanssinnet hade blivit skadat. Han fick röra sig ganska långsamt för att kunna koordinera sina rörelser.

–För fan, Britta, jag kan gå själv, sa han och gick mot toaletten. Då var det värre med Emil. Han hade inre skador i buken och likaså Pelle!

Gunnar stängde dörren om sig, Britta suckade och gick ut i köket. På köksbordet låg tidningen som de just läst. ”SKADESTÅNDSFRÅGAN ÄNNU OLÖST”, stod det med stora bokstäver. Plastfix ville inte betala något skadestånd eftersom de hyrde bulleranalysatorn av ett annat företag som i sin tur hade en paragraf i hyreskontraktet som la ansvaret på den part som utnyttjade apparaturen. Detta under förutsättning att hyrfirman hade gjort en speciell 10-punktskontroll på utrustningen vilket inte kunde verifieras att den hade. Och så försvann det sakta upp bland molnen ...

Gunnar blev nervös av att gå hemma hela dagarna. Han var sjukskriven tills vidare och satt mest håglöst och glodde på TV och rökte sina skumma små bitar väl uppblandade med tobak. Konstigt nog saknade han

kamratskapet på fabriken. Även om han förut retat sig på många när han träffat dem varje dag, så märkte han nu att det blev förfärligt ensamt att inte träffa någon annan än Britta. Hon hade sällan några glada nyheter när hon kom hem. På hennes jobb var det ingen som blev bättre.

–Erland dog idag, det blir begravning på lördag. Britta tog av sig kappan. Gunnar sjönk ner i stolen. TV:n var på.

TOMS TOMATKETCHUP säljs i 48 länder. Det är ingen slump. All mat blir 40 procent godare med TOMS TOMATKETCHUP. Inte nog med det. Detta TV-program betalas av – ja just det – TOMS TOMATKETCHUP! Även detta TV-program är därför 40 procent bättre än vanligt. Och nu ... gäst hos Mattias Lundgård är ikväll ... vänta och se (applåder, spotlight)...

Förr hade Gunnar alltid hjälpt till med maten. De dagar Britta slutade senare brukade han laga middagen. Men nu satt han bara där. Britta sa inget utan skramlade bara demonstrativt med sina kastruller ute i köket.

–Vi har ikväll en gravid 11-åring hos oss, säger Mattias Lundgård i TV. Välkommen! (Applåder, spotlight, en flicka med putande mage och mam - macklänning i silverlamé kommer in.)

–Hur kändes det?

–Det kändes underbart (ler in i kameran)!

–Hur då menar du?

–Först nu känner jag mej verkligen som kvinna!

–Haha, det där var fint sagt, tycker jag (applåder, inspicienten med applådskylden står precis utanför bildfältet).

–Somliga kanske tycker att du är väl ung, tänkte du aldrig på abort?

–Oh, nej det skulle jag aldrig kunna tänka mej (leendet krymper ihop till ett ketchupspensrat allvar). Det är fantastiskt att känna ett nytt liv växa inom sig, det vore oförlåtligt att ta död på (spontan applåd).

–Det där var fint sagt tycker jag. Vi är strax tillbaka efter reklamen!

–Kunde du inte hjälpa till lite med maten, kom Britta in och sa, du tycker ju själv att jag daltar med dej, att du inte är så dålig. Du brukade väl inte titta så mycket på TV förr?

–Mm, jag måste se det här, förresten är jag inte hungrig.

–Klart du är hungrig, du har väl inte ätit nåt på hela dan tänker jag. Men röka kan du, jag tyckte du sa att du skulle försöka minska ner!

–Fy fan vilket djävla tjat, jag röker så mycket fan jag vill, det ska inte du lägga dig i som kommer hem och är så djävla duktig med alla patienter som du har hjälpt så fantastiskt. Fy fan det är äckligt! Hjälp mej också nån gång!

Gunnar kände att han var orättvis men ändå sa han det.

Bilder fladdrar förbi. En massa festande människor syns i färg på TV-skärmen. Alla har glas i händerna. Alla skrattar. Några hånglar. Någon trillar på golvet i skrattsalvor.

–The transition of a cocktailparty! säger en röst som tonas ner och en svensk överdubbing tonas in. Vad är det som förvandlar festen till en riktigt dålig fest, säger rösten. Du hade ju gjort allt. Hyrt senaste modekocken, köpt den rätta spriten, de rätta drogerna, vad var det som inte stämde? Du märkte det inte direkt på gästerna. Men nåt i deras ansikten, i deras attityd.

En ny röst, en len kvinnostämman:

–Du glömde Climax underlivspuder, ett bra party börjar med Climax underlivspuder och slutar med – ja det kan du få räkna ut själv (fniss). (Den amerikanska rösten tonar tillbaka igen.) To lubricate social intercourse, use Climax!

–Hur skulle det vara om du var lite tacksam nån gång. Tror du det är så förbaskat roligt att gå och passa upp på sjuka människor hela dagarna och så ha en till här när man kommer hem? Va?

–Förlåt att jag finns för fan!

Gunnar stirrade hela tiden in i TV-rutan.

–Tänk om det märktes nån gång i köket att du fanns! Men där lyser du med din frånvaro. Jag är också trött när jag kommer hem, jag skulle också behöva sitta i den där förbaskade stolen!

–Hur ska du klara av skötseln av barnet när det kommer?

–Åh, jag har lekt med dockor så länge nu så jag tror nog att jag har lite träning. (Skratt.)

–Haha, ja-a du, när blir nedkomsten förresten?

(Ser med blyga ögonskuggor in i kameran.)

–Om två månader exakt!

–Vad ska du göra nästa sommar då?

–Segla! Jag älskar att segla!

–Nå vad säger en blivande mor om den värld som snart ska få en ny liten invånare. Vad säger du om kriget i Mellanöstern t.ex.?

–Åh, jag bryr mej inte om politik. Det är så ruskigt med krig, folk borde

tycka om varandra lite mer, älska lite mer, det var det jag gjorde ...

(Skratt, applåder.)

*–Haha, ja det där var fint sagt tycker jag, men nu har vi varit så all -
varliga ett tag så nu ska vi ha lite musik ...*

–Men försök fatta, det är jobbigt som fan att plötsligt inte ha nåt att göra på dagarna, bara gå här.

–Nog finna det att göra alltid, du kunde tvätta eller städa undan lite tills jag kommer. Det kunde du ju till och med göra förut när du hade jobb. Vem vet om du överhuvudtaget kommer tillbaka igen till fabriken!

Till sist såg han bara hennes tjatande mun. Inga ögon. Bilden var beskuren. Så kopplades ljudet bort som när TV:n var trasig. Gunnar såg bara Brittas mun som tjatade. En röd fuktig massa som formade sig till ord för döva öron. Så krympte utsnittet ytterligare och huvudvärken kom. Nu såg han bara luckan mellan hennes framtänder och tungan därinnanför som oavbrutet formade bokstäver, bokstäver, bokstäver. Detta var kanske en scen ur le Clezios ”Äktenskapet”. Det enda han visste säkert var, att han inte tyckte om det.

–Jag tror jag går ut ett tag, sa han.

Gunnar gick med snabba irriterade steg omkring bland trappor, prång och skyltfönster i sin förort. Inte en själ. Affärerna var stängda och då avfolkades gatorna snabbt. Han sparkade till en ölburk som skramlande åkte utför en trappa och så småningom la sig till rätta i en vattenpöl tillsammans med några gula löv.

Han var nu i det tillståndet då man retar upp sig på småsaker och egentligen vill bli uppretad för att få anledning att svära och sparka omkring

sig. Inte hade han fått skorna på sig ordentligt heller. I hastigheten hade han vikt plösen ner i skon. Gunnar byggde upp adrenalinhalten mer och mer.

Fan, inte ens skorna kan man få på sej rätt, tänkte han och ökade takten. Han försökte inte rätta till felet, nejdå naturligtvis inte, då skulle han ju inte ha det att reta sig på längre.

–Fan! sa Gunnar sammanbitet och sparkade till en stolpe.

Det gjorde ont, ytterligare ett välkommet irritationsmoment.

–Förbannade stolpe, frustade Gunnar.

Han avskydde T-banan, med dess elljus och pissoratomosfär. Så för att ytterligare plåga sig gick han ner där. Den första han mötte skulle han klippa till bestämde han sig för. Jodå, för fan det skulle han, rätt mellan ögonen. Nu var han uppladdad.

Den första han mötte var grannfrun.

–Goddag, goddag!

–Goddag! Faan, tänkte Gunnar. Ingenting funkar längre.

Och sedan satt han på tåget i riktning mot Ropsten.

Vid Mariatorget gick Gunnar av. Säkert var någon av langarna i farten. Den här gången skulle han fanamma inte köpa några djävla småbarnstrippar. Ett par kapslar det var vad han behövde. Men det var nästan folktomt. Gunnar gick förbi fontänen och såg sig om. Han kände sig villrådig ett tag. Men han hade ju numret till en kille förstås.

Så många kontakter man får i det här sammanhanget, tänkte Gunnar, såna som man aldrig träffar annars, Han satte fart mot telefonkioskerna, nästan uppe vid Hornsgatan, och gick in i den vänstra. Det luktade gammalt öl i kiosken. Och så var det ingen som svarade heller. Gunnar lät

många signaler gå fram.

Faan om dom är i Hässelby, tänkte han och tog upp mer pengar och slog ett nytt nummer.

–8965437, svarade en kvinna.

–Öh, är Vicke där?

–Ne-nej, vem är det?

–Öh, en polare, du vet inte var han är?

–Det är Gunnar va?

–Ja-a.

–Nä, jag har ingen aning, jag är djävligt orolig själv, han åkte in till stan för tre timmar sen, det skulle vara snabbt avklarat, sa han, har det varit nån razzia?

–Nej jag, det tror jag inte, det är inte en djäkel här, jo förresten, det står nån utanför och väntar på telefon här, jag kanske måste sluta.

–Men om du ser honom ...

Gunnar la på och gick ut. Han nästan krockade med en ung kille med glasögon som tydligen hade bråttom att ringa. Sedan åkte Gunnar in till centralen. Det hade inte gått en timme, denna själskrisernas afton.

Utredningen av skuldfrågan vid Plastfix tog tid. Ingen ville ta ansvaret. Emil och Pelle blev invaliderade. De flesta fick hörselskador av olika slag. En dag satte sig alla att äta som vanligt i matsalen. Men efter lunch var det ingen som gick därifrån.

–Är det strejk det här? undrade produktionschefen som kom nerrusande. (Han hade tvingats avbryta sin egen lunch. Tjänstemännen åt en halvtimme senare.) I så fall är det olagligt! Kom ihåg det!

–Det är lika olagligt att förstöra folks hälsa!

–Vi jobbar på det där. Det kommer ett utlåtande nästa vecka. Ni får lugna er, sånt tar tid, det måste göras ordentligt!

Några reste sig och närmade sig hotfullt.

–Hörrödu, händer det inget djävligt snabbt så kan du titta i månen efter ditt djävla plastskräp.

Den som sa detta var den storvuxne målvakten i fabriken korplag i fotboll. Han tog tag i rockslaget på produktionschefen som plötsligt inte alls verkade vara 1,90 i strumplästen.

Men nu kom fackklubbsordföranden in genom den grönmålade dörren (man hade fått vara med och rösta om den skulle målas grön eller blå). Han hade blivit tvungen att avbryta också sin lunch som av någon anledning sammanföll med de 2 timmar på dagen då han fick syssla med fackligt arbete.

–Kamrater, försökte han, jag har ett meddelande från fackets undersökningar.

Målvakten släppte produktionschefen. Alla lyssnade.

–Öh, det har visat sig att enligt våra efterforskningar så blev felet på analysatorn utlöst av ett spänningsfall som fick oscillatorn i otakt så att ljudvågorna kastades ut i medfas i stället för motfas och alltså förstärkte ljudet i stället för att släcka ut det.

–Det menar du inte, sa Eriksson på lagret och flinade alldeles omotiverat mycket, har ni kommit fram till det alldeles själva, det är ju storartat.

–Det är tur att vi betalar våra fackföreningsavgifter, sa någon.

–Men nu är det strejk, va fan ni än säger, sa målvakten.

Produktionschefen drog sig tillbaka för överläggningar med företags-

ledningen. I matsalen beslutade arbetarna att inte gå därifrån förrän nästa skift informerats om strejken. De andra brukade komma strax före två.

I tjänstemannaflygeln satt företagsledningens extra sammanträde med en ditrest representant från SAF. Han gav sina rekommendationer med tanke på det oroliga läget i hela landet. Chefssekreteraren Ingeborg koka-
de kaffe för brinnande livet. Kvinnans lott i den kontrarevolutionära rörelsen. Efter en sista omgång mörkrostat fattade mötet beslut. Sedan gick produktionschefen ner i den tysta fabriken.

–Öh, tänker ni inte gå hem, undrade basen Bertil med ovanligt pipig röst och tittade upp bakom axeln på produktionschefen. Båda stod i dörren till matsalen.

–Men arbetstiden är väl inte slut än, klockan är ju bara halv två?

–Ja, inte menar ni väl att vi ska gå hem för tidigt, sa Rulle med glimten i ögat.

Produktionschefen började få bråttom.

–Ja-ja, jag förstår vart ni vill komma, men det ska inte lyckas. Om tio minuter ska här vara utrymt, uppfattat?

Produktionschefen gjorde helt om och stegade iväg. Bertil nickade med eftertryck och försvann tätt efter. Under tiden stod de andra basarna och slussade förbi alla från nästa skift en annan väg in till omklädningsrummen så de inte skulle passera någon av de strejkande.

–Nä dra åt helvete, sa målvakten. Snuten är utanför!

Alla försökte tränga sig fram till fönstret. Utanför stod ett 30-tal polis-
män och tog på sina hjälmar. Sedan gick de in genom huvudentrén, gara-
geporten och vid lastbryggan.

–Dom tänker slänga ut oss!

–Vafan ska vi göra?

–Det är lika bra att ge sej.

–Ge sej, vafan menar du, dom ska väl inte blanda sej i det här?

–Nej men vad har vi att sätta emot dom?

Alla stannade upp. Ljudet av kompressorer, tryckluft och kvarnar blandades till ett konstant buller.

–Fan, nu startar dom maskinerna där inne!

–Vi måste få in en i fabriken som talar om för dom andra att det är strejk.

–Men dom har spärrat av i korridoren!

–Är det ingen som har verktygslådan med sig?

–Ska vi slåss med skiftnycklar menar du?

–Galningar, tror ni det är nån revolution det här! Varför lät ni inte facket sköta det här, då hade vi sluppit det här nu!

Därefter genomförde polisen en perfekt rensningsaktion av mindre lokal, helt enligt utrymningsövning 4 från polisskolans träningsläger i Norrlands övergivna gruvbyar.

Men det var inte bara på Plastfix det jäste. I gruvor och på sågverk var missnöjet stort med arbetsförhållandena. På västkusten var det ständiga punktstrejker på bilfabrikerna. Tomma gamla hus ockuperades av bostadslösa. Men uppe bland de utsirade balkongerna och blanka parkettgolven på Strandvägen och Floragatan levde man i stort sett bekymmersfritt. Möjligen krånglade en och annan färg-TV här och där men annars var det frid och fröjd. Gatans liv trängde upp bara på morgnarna i form av avgaser när hemhjälpen vädrade ut nattens festångor.

Det skulle bli en hård avtalsrörelse. Det kände de på sig. Regeringen var också oroad. Skulle regeringspartiets tålmodiga utvecklingsarbete mot en bättre och mer jämlik värld saboteras med utomparlamentariska metoder? Men i ärmen gömde statsministern det ess som han och hans parti så länge haft där men aldrig tagit fram.

Nyheten släpptes i alla media samtidigt.

Tatata-taa: MONARKIN AVSKAFFAS! REPUBLIK INFÖRS!

Statsministern talade i TV:

–Vi har sedan länge definitivt befunnit oss bland de utvecklade industristaterna, men vi har lika länge gått och släpat på ett föråldrat och i grunden odemokratiskt statskick: monarkin. När vi nu tar detta steg visar det till fullo riktigheten av den fredliga reformistiska vägen ...

Bredvid statsministern i TV-studion satt H.M. Konungen och skruvade på sig i en snurrfåtölj. Han log sitt oskuldsfulla leende in i fel TV-kamera.

–Hur känns det?

–Är den på? Jaha! Nejdå, det känns bara bra!

–Ni är inte bitter?

–Nejdå, inte alls, formulerade sig H.M.K., äntligen kan jag få ägna mig helt åt min hobby - att göra tavlor!

9.

Nu hade Nicklas chansen. Både servicechefen och säkerhetschefen hade gått hem något tidigare än vanligt. Det var fredag. Nicklas tog sig snabbt ut till centralhallen i källarplan

2 där styrenheten fanns. Där stod också en primärterminal med skrivare, som mest användes vid felsökning. Eftersom Nicklas jobbade på servicesidan hade han

”Sedan krävdes det stora anordningar för att tolka detta gytter av information. Till och med en och annan människa behövdes.”

blått ID-kort och kom utan vidare in genom de elektriska dörrarna.

Centralhallen verkade vid första anblicken otroligt överdimensionerad med sina stora tomma ytor och så den lilla terminalen mitt på golvet. Men Nicklas visste varför. Runt om, innanför de kala väggarna låg minnet med sina miljoner ferritceller. Och varje cell kunde minnas antingen 0 eller 1. Det var idén med det binära talsystemet, bara två enheter, perfekt för elektriska kretsar. Med ljusets hastighet ställdes de ständigt inför valet ström-ingen ström. Sedan krävdes det stora anordningar för att tolka detta gytter av information. Till och med en och annan människa behövdes.

Nicklas ställde sig framför tangentbordet. Det fanns nästan inga skuggor, allt badade i det elektriska ljuset från det cirkelformiga lysröret som löpte runt hela taket. Nicklas stack in sitt blå kort i springan på terminalen, tryckte på ”Start” samt matade in sitt födelsenummer jämte anställningskod och kontrollsiffror. En grön lampa tändes och maskinen var klar att börja arbeta.

Nu gällde det. Nicklas visste inte riktigt hur han skulle börja, men han kände till att det inte behövdes något särskilt dataspråk för detta. Man kunde i princip fråga direkt om det bara formulerades som enkla frågor utan konditionala bisatser eller logiska bindeord. Maskinen tog sedan ut satsdelar och rådfrågade sitt program vad frågan betydde på sitt binära diodspråk. Det tog inte en sekund.

VILKA RUBRIKER FINNS I PERSONREGISTRET FRÅGAS IN

Skrivaren började omedelbart leverera de rubriker som fanns att välja mellan. Det var hundratal. Man kunde få namnen systematiserade efter kunder i bil-, dammsugar- och alla möjliga branscher, kunders likviditet, samarbetsvilja, brottslingar straffade under olika paragrafer, felparkeringar, bankrånare, brottslingar efter geografisk spridning, brottslingar i Stockholms län med underrubriker, arbetstagare som avskedats för stöld på arbetsplatsen, sådana som ännu bara tilldelats en varning för samma brott.

Nu började det bli intressant. Tjänstefel av olika grader, högre och lägre förtroendemäns skumma umgängen, tidningsprenumerationer ordnade efter politisk färg och efter socialgrupper, deltagare i vilda strejker senaste året och senaste två, tre och upp till tio åren.

–Där har vi det!

Nicklas rätade på ryggen. Det fanns faktiskt en stol alldeles bakom honom men han hade varit alltför upptagen för att tänka på sådant. Han kastade en blick på klockan som visade 16.55, viftade tankfullt med pekfingeret över tangentbordet, bestämde sig så och tryckte ner några tangenter.

ARBETSPLATSPREFERENS: KRONOLOGI ELLER KOMPLIKATIONSGRAD? frågar maskinen.

SENASTE ÅRET LM ERICSSON IN

I samma ögonblick Nicklas tryckte ner tangenten IN hade de elektriska kretsarna redan gjort sitt och skrivaren startade:

NR	NAMN	AVD	BEF	ARB.NEDL.	ANM.
6674	PETTERSSON ALP TORE	1	MONT	2/6-15/7	
6680	LUNDMARK RUNE	1	MONT	2/6-15/7	
6673	LINDSTRÖM PER ARNE	1	MONT	2/6-15/7	
6671	KNUTSSON LARS	1	PASS	2/6-15/7	
6670	NICKLASSON PER	1	PASS	2/6-10/7	BRÖT
6612	OVEDAL NILS PETTER	i	FORM	2/6-15/7	LEDARE
6699	LARSSON MAGNUS	1	MONT	2/6-15/7	
6678	ÖSTLIND LEIF	1	MONT	2/6-15/7	
6679	KARLSSON NILS GUSTAV	1	MONT	2/6-15/7	
6655	SÄVEGREN SVEN	1	PASS 2	/6-10/7	BRÖT
6641	LUNDBERG AINA	1	PASS 2	/6-15/7	
6658	PILGREN TURE	1	PASS	2/6-15/7	LEDARE
6652	HÖGLUND KJELL	1	SYN	2/6-15/7	
6651	RANTANEN TIMO	1	MONT	2/6-15/7	
6672	JACOBSSON ANDERS	3	SYN	2/6-15/7	SYMP
6656	HESELMARK LIPTON	3	SYN	2/6-15/7	SYMP

6653	KOLB KLAUS	3	TRANS	2/6-15/7	SYMP
6689	LILJA BO	3	SYN	2/6	PUNKT
6691	LARSSON ÖSTEN	3	SYN	2/6-15/7	SYMP
6690	ODGREN LEIF ANDERS	3	SYN	2/6	PUNKT
6692	ÅKERBERG TOBIAS	3	TRANS	2/6-15/7	

Nicklas började fundera. Vad skulle han göra med den här upptäckten? Det var ju nästan värre än han hade trott. Klockan blev fem. Nicklas svalde. Skrivaren knattrade vidare.

6693	KARLBERG ANDERS NILS	4	SYN	3/10-4/10	PUNKT
------	----------------------	---	-----	-----------	-------

Han måste gå till tidningarna förstås. Sådan här samordnad registrering ur olika databanker var förbjuden och särskilt om det var politiska register. Spolarna med magnetbandet ryckte fram och tillbaka, orytmiskt efter styrenhetens vilja.

6615	NILHEIM BIRGER	4	TRANS	3/10-4/10	PUNKT
------	----------------	---	-------	-----------	-------

Nicklas begärde följdupplysningar på det sista namnet. Styrenheten började då använda en annan preferensmetod i sitt letande. Det tog inte en sekund.

NILHEIM BIRGER ANST LME AVD 4 27 MAJ I ÅR 6615

CIV STÅND OGIFT

ARRENDEVÄGEN 23/52 3 VÅN

SJUTILLHÅLLARLÅS SERIE B 123T897

INÅTGÅENDE FÖNSTER: 1 STORL STAND A, 2 STORL STAND B

18 METER Ö MARKEN, BUSKAGE UNDER FÖNSTREN

PREN: NY DAG, DAGENS NYHETER

AKTIVITET ETT ÅR TILLBAKA:

30 OKT BOKLÅN UT: LENIN: RADIKALISMEN

Nicklas vågade inte stanna längre. Kvällsskiftet kunde vara där när-
somhelst och det kunde bli svårt att förklara vad han höll på med.

30 OKT LÖN UT 1575:80

31 OKT TELEFONSAMTAL M BOKH. ARBETARKULTUR

Nicklas stängde av maskinens ”Main Switch” och rev remsan ur skri-
varen. Sedan gick han snabbt ut till hissarna. Det fanns tre olika att välja
på. En var på väg ner. Kvällsskiftet var på väg. De lysande siffrorna över
hissdörrarna ändrade sig hela tiden: BV ... KV 1 ... KV 2. Men då tog
Nicklas trappan i stället i ett par långa kliv.

När han kom upp till markplanet saktade han medvetet ner farten och
gick lugnt förbi vakten i sin glasbur i entrén.

–Stämplade inte du ut för en kvart sen, undrade han och höjde på ögon-
brynet.

–Jo, men jag glömde min cykelnyckel.

Nicklas hörde att det inte lät särskilt övertygande.

–Jaha du, sa vakten bara.

–Den låg i nylonrocken av alla ställen, förbättrade Nicklas sin historia
och försökte se alldaglig ut när han gick ut och sneddade över parke-
ringsplatsen. Vid cykelstället upptäckte han att han verkligen hade glömt
cykelnyckeln. Men nu vågade han inte gå in igen. Den fotoelektriska per-
sonräknaren gick nog inte på några rövarhistorier.

Vid busshållplatsen stod det bara en person till och väntade.

Pressen vägrade ta upp avslöjandet. Chefredaktörernas samband med
beredskapsnämnden för psykologiskt försvar var alltför starkt. Men
Nicklas lämnade remsan han rivit ur skrivaren till Förbundet Röda

Arbetares tidning *Stjärnan*. Den skulle komma ut som extrablad att delas ut gratis i 100 000-tal. Offsetpressarna skulle gå hela natten och hela nästa dag.

Nicklas kände att han behövde lite frisk luft. Så medan layouten på *Stjärnan* gjordes gick han omkring på stan och tänkte över konsekvenserna. Det blev mörkt allt tidigare på kvällarna nu. Gatorna var våta efter ett helt kort regn.

Det hade hänt mycket den senaste tiden. En 24-årig ensamhet hade plötsligt upplösts i något han inte var säker på vad det var och hur det skulle utveckla sig. Vid Strandvägen kände Nicklas doften från vattnet, eller om det var smörjan i vattnet han kände lukten av. Han gick söderut. Hans trygga jobb hade plötsligt visat sitt rätta ansikte, vems redskap det var. Nog hade han anat det men inte så här påtagligt. Vad skulle det få för resultat när flygbladen var färdigtryckta och utdelade? Nicklas jagade upp sig mer och mer.

Längs Skeppsbron låg krogarna den ena efter den andra. Vid Alcatarona anlände just den ”övre slummen”. Nicklas såg hur hans välekiperade belackare steg ur de svarta bilarna. Dörrvakten i sin uniform med förgyllda korslagda nycklar på kragspeglarna gled dem till mötes. Siden och sammet glänste i natten. Långt därifrån föll en regndroppe.

Advokat Bergsten satte klacken på dörrmattan och gick in. Så kom bankdirektör Oscarsson med fru, hon var hårt sminkad, alla visste att det var en transvestit.

–Välkommen, fru Oscarsson! sa dörrvakten.

En lång kvinna med sidovagn (det var hennes kortvuxne chef) stapplade uppför trappan till glasdörrarna.

–Jamen älskling, det kan vi väl, nu när vi för en gångs skull är lediga, sa chefen redan flamsig och röd i ansiktet av drinkarna i bilen.

–Det kan vi väl? Nu när vi äntligen är lite lediga? sluddrade han och högg tag i armen på kvinnans päls,

Därinne väntade dem redan cocktailglasen, kyparna, borden, dukarna, gladiatorerna, överdraget med allt det damm de var mäktiga, alldeles vitt, som ett snölandskap inomhus. Det enda som bröt färgen var de röda cocktailbären, damernas blodröda naglar och deras rödmålade struntmunnar.

Nicklas jagade sig vidare genom stan. Hornsgatan var upplyst av miljoner lampor. Härifrån var det inte långt till Klaras lägenhet. Nicklas hade förstås vetat om det hela tiden. Det var hit han varit på väg men han hade inte velat erkänna det för sig själv.

Egentligen skulle man aldrig söka upp folk. Aldrig ringa till någon. Man tränger sig bara på. Man kan aldrig vara säker på om deras vänlighet är spelad eller inte. Man borde i stället låta folk söka upp en. Men det gör dom ju aldrig. Så man borde skita i alltihop. Nicklas kände att han behövde en ny sorts vänskap som ännu inte var uppfunnen.

Porten på Wollmar Yxkullsgatan var låst. Nicklas stod ett tag och stirrade på låset med metallblecken som satt i dörrspringan för att försvåra inbrott.

Sjutillhållarlås och säkerhetskedjor, tänkte han. Fan vad alla är rädda. Tänk på landet där låser dom aldrig. Folk kommer och går som dom vill i varandras stugor. Fast det kanske bara var fantasier. Nån romantisk författares önskedrömmar. Dessutom tycktes det ju mest vara myndigheter-na som intresserade sig för vad folk hade för lås.

Nicklas gick upp till Mariatorget igen för att ringa och be Klara öppna

porten. Hon var vad han behövde mest just nu. En polispiкет körde just iväg med några personer väl inlastade. Det fanns två telefonkiosker. En man gick just in i den ena så Nicklas tog den andra. Men där fanns ingen lur. Bara en trasig sladd.

Medan mannen i den andra kiosken ringde gick Nicklas nervöst omkring i cirklar på trottoaren.

Faan, nu tar han upp mer pengar, ska han ringa igen, tänkte Nicklas. Om man vore uppe hos Klara ändå. Hur kan man bli så här uppjagad egentligen, inget märkvärdigt har ju hänt. Hur ska man kunna göra revolution och vara stålhard kommunist om man tar vid sig så här för ingenting.

Nicklas gick omkring ytterst på trottoarkanten och balanserade.

Fan vad folk ska snattra länge, tänkte han nästan högt, jag skulle bara behöva en halv minut! Förresten, tänk om hon inte är hemma!

Han blev plötsligt helt skräckslagen men då kom mannen som var i 50-årsåldern ut ur kiosken. Nicklas knuffade sig in och ryckte tag i luren.

–Vad är det som hänt egentligen? undrade Klara när han sedan stod i hennes hall. Hon hade jeans och en stor tjock tröja. Värmen var trasig i den gamla lägenheten så det gällde att ta på sig ett extra lager.

–Jag vet inte, det är väl ingenting, jag känner mej bara så uppskärnad, jag kände att jag måste komma hit, du är den bästa medicinen ...

Han kramade henne genom den tjocka tröjan. Hon fattade inte riktigt vad det gällde. hon hade hållit på och läst en bok när han ringde, hon hade varit i en annan värld som hon nu sakta lämnade. Men hon kände att det måste vara något särskilt, hon blev nästan sönderkramad.

–Varför kan man inte bara ringa 90 000 och begära att få dig?

Hon blev orolig förstås, men han kunde just inget förklara. Men å andra sidan så läste hon ju psykologi så det skulle väl ordna sig.

I sängen låg de bara tätt intill varandra som när åskan går. Han kysste henne i armvecket och tyckte nästan att han kände pulsen därinne. De närmade sig varandras nivå igen.

Känslan av att hon fortfarande existerade, känslan av hennes hår i hans ansikte fick till slut musklerna att slappna av, darrningarna avtog och tankarna saktade ner tempot. Han andades ut, djupt.

–Jag är rädd att du tolererar mej bara som nån sorts terapi, sa han mot kudden, att du är rädd att jag ska göra nåt dumt. Det känns djävligt taskigt, som om man bara tog men inte gav nåt. Jag är djävligt känslig för kritik från dej, du skulle kunna döda mej med ord om du ville.

Hon smekte honom över ryggen. Han undrade hur länge varje beröring från henne skulle kännas lika sensationell. Vad var det som hände i kroppen när man blev blasé? Något pH-värde som sjönk? Någon potentialskillnad i hjärnan som blev mindre? Några reversibla kemiska processer som ändrade riktning? När skulle det bli en vägg mitt i deras frukostbord?

Han kysste henne på halsen, precis på gränsen mellan kropp och själ.

–Man måste ha rätt att vara lessen också, sa hon men inte med ord.

10.

Den här dagen stod Helge med på listan över dem som skulle tempas. När Britta kom in med termometern till honom undvek hon noga att säga ”vi”

**”Sonden gick genom näsan
ända ner i magsäcken. Den
gamles navelsträng. Vad tänkte
han på när näringslösningen
rusade genom näsan?”**

till honom. Hon avskydde ovanan att man sa ”nu ska vi ta tempen” eller ”nu ska vi ta dom här tableterna”.

Britta stod hos Helge i tre minuter och väntade medan kvicksilvret långsamt steg.

Som de flesta idag hade Helge sin radio påslagen. Det var direktsändning från rymden, USA skulle skicka upp en kille till Mars.

Sveriges ständige rymdreporter Jimmy Olsen stod som vanligt för de svenska kommentarerna. Det var bara det, att den här gången gjorde han det från sin sjuksäng på Sabbatsberg, här på avdelning 71, salen längst bort i korridoren. Han hade fallit och brutit lårbenet, gamlingen, det var belagt överallt annars, åtminstone där det var möjligt att snabbt få ett ensamrum. TV hade kommit och mixtrat med sladdar och kameror och mikrofoner och monitorer. Ett tjockt hoptejpat knippe med kablar slingrade sig ut genom fönstret på salen där Jimmy låg. Utanför, nere på marken, stod en studiobuss.

Britta tog ut termometern, 36,7. I radion surrade Jimmy Olsen en massa teknik om glidkroppar och planeter från sin sal. Men han fick bara hålla på en timme om dagen hade doktorn bestämt. Det fanns väl fler experter på TV.

Det var ett förfärligt svassande kring Jimmy. Dagen han kom var överläkaren uppe på avdelningen och inpräntade vikten av minutiös vård för att ge sjukhuset gott renommé ända till Mars (hahaha).

–Det är viktigt, sa han, vi står inför ett avgörande om sjukhuset ska få en ny personaltennisbana eller inte!

Jimmy levde högt på det där. Han såg personalen som tjänstefolk som skulle ge honom mat först av alla (extra fin mat förstås), fönster skulle öppnas och stängas i tid och otid, han skulle tvättas först av alla, han skulle ha nytt vichyvatten osv. osv.

Det var kafferast och alla satt församlade i kafferummet när Åsa fladdrade in med en bunt papper.

–Nejmen flickor, nu har vi glömt avföringslistorna igen.

Alla såg på varandra, hur kunde de vara så dumma!

–Ja, det var väl Persson tror jag som hade diarré, men han har ju stått på jordnötsolja nu så det är ju inte så konstigt. Tack ingen grädde! Så det går väl snart över.

Kaffet var nu upphällt och kakfatet gick runt.

–Och Westlund hon har ju varit dålig länge nu, sa Britta.

–Smaka på sockerkakan också, var inte blyga nu, bjöd avdelningssköterskan generöst.

–Det är inte köpkaka väl, utan du har gjort den själv?

Nickning.

–Ja-a, det är ju en väldig skillnad!

Åsa gjorde små röda tecken i sina listor.

–Men hur var det med herr Nilsson nu då, enligt listan här så har han inte haft avföring på fyra dar?

–Javisstja, utbrast Gun skamset och satte nästan sockerkakan med tre ägg i halsen, det sa han ju till mej i morse (borstar bort några smulor från rocken) jag kom just in med munvatten och frågade om han haft avföring på länge och vet ni vad han svarade? I morse klockan 3 minuter över fem, sa han.

Skratt bland kopparna.

–Ja-a, tänk så fixerad man kan bli vid sånt där ...

–Hallå, jag kan inte ligga så här, det drar och så måste jag upp med huvet!

Britta hörde att det var Jimmy som ropade igen, men hon lät honom avsiktligt vänta. Han skulle få lära sig att han inte var så förbaskat märkvärdig. Hon hade faktiskt andra patienter också. Som Maria t.ex. Hon skulle nu ha mercurokrom på sitt liggsår. Egentligen skulle undersköterskan göra det här, men Britta var så pass van att hon var betrodd. Dessutom var alla rutiner lite förvridna nu med den här rymdmannen på avdelningen. Han sköttes personligen av överläkaren hette det i tidningarna. Om man med skötning menade att komma in och prata fem minuter om dagen. Det fanns något som hette tvättning och toalettbestyr också, som tydligen några andra gjorde, för gjort blev det och inte var det överläkaren som gjorde det. Alltså någon annan. Personligen.

Maria hade blivit mycket sämre på sista tiden. Förut kunde hon flamma upp om världens orättvisor och om den dåliga kvaliteten på dagens handskar, men nu låg hon mest och stirrade i taket.

–Känns det bra så där? undrade Britta och la en kudde mellan hennes knän.

–Tack.

Britta saknade den pigga Maria som ville diskutera. Nu var hon så tyst. Bara ja och nej och tack. Och så hade hon blivit så mager, vägde säkert inte mer än 35 kilo.

–Ska inte Maria höra lite på radion åtminstone, det är viktigt att hålla sej med i vad som händer. (Britta böjde sig över sängen.) Folken i Afrika håller på och gör revolution, Maria!

Klockan ett skulle det bli bildbandsvisning i lektionssalen på Sabbatsberg. Personalen fick gå ena hälften först och andra hälften sedan. Några måste ju vara kvar på avdelningen. Jimmy Olsen kanske ville ha vatten eller om någon dog eller så. Bildbandet skulle förresten handla om döden, en bekant faktor för alla inom långvården. Men på blanketterna hette det aldrig att någon dött. Man hade i stället gått *ad mortem.*

När Britta kom ner i lektionssalen var det redan släckt och bildbandet hade börjat. Hon hittade en plats i dunklet och satte sig. Färgglada diabilder växlade i hastigt tempo på duken. En behaglig mansröst mässade om långvårdens speciella arbetsförhållanden. Var det riktiga patienter på bilderna eller var det skådespelare? De såg så glada ut och var rosiga om kinderna. En bild på ronden. Patienten ler in i kameran. Doktorn ler in i kameran. Avdelningssköterskan ler in i kameran. Biträdena ler in i kameran. Var det reklam för en viss sorts tuggummi?

–Ronden är viktig för patienten. Viktigare än man kanske tror, sa röstent. Nya bilder på alla möjliga tekniska hjälpmedel som ingen hinner använda i praktiken.

–De senaste åren har vi upplevt ett språng på teknikens område, glömda är gamla tiders förstörda ryggar hos vårdpersonalen.

–Pytt, sa någon i mörkret.

–Majoriteten av åldringarna glider ut ur denna tillvaro utan några svårare plågor eller lidanden, sa rösten på bandet, detta märks särskilt tydligt när en tidigare frisk gammal människa dukar under för en akut sjukdom som t.ex. hjärtinfarkt, cerebral insult eller lunginflammation - lunginflammationen har sedan gammalt varit känd som åldringens vän.

När Britta kom upp på avdelningen igen var det dags för vissa patienter att sondmatas. De som hade sond skulle matas lite oftare än andra. Britta la alla attiraljer på en bricka och gick in till Gustav som var förlamad och dövstum. Han låg alldeles stilla.

Ur höger näsborre gick en plastslang som sen böjde av uppåt och var fasttejpad i pannan. Små svettdroppar satt överallt i pannan runt tejen. Britta kopplade slangen till sprutan med näringslösningen. Hon höll sprutan som en penna, satte tummen i den lilla ringen och sprutade sakta in lösningen. Gustav rörde sig inte. Någon enstaka luftbubbla kröp genom slangen. Det ryckte lite i mungipan på Gustav. Sonden gick genom näsan ända ner i magsäcken. Den gamles navelsträng. Vad tänkte han på när näringslösningen rusade genom näsan?

Fru Karlsson skulle flyttas idag. Hon var den enda patienten som inte ville bli duad och kallad vid förnamn. Ingen mindes längre att hon hette Siri. Född för 78 år sedan i Tanumshede. Fel på balanssinnet m.m. Hon hade bott i två och ett halvt år på sal 3, privilegierad nog att ha ensamrum. Men nu hade Helge blivit så dålig att han måste få ligga ensam.

Så fru Karlsson fick flytta idag. Som många andra låg hon på antidecubitus, precis som astronauten 120 km upp. Fru Karlsson hade kontakt med världsrymden via medpatienten Jimmy Olsen som surrade ikapp med Houstonkontrollen på radion.

Radioapparaten var inbyggd i det rullbara nattygsbordet. Där fanns också strömbrytaren för läslampan och signalen till personalen. På bordet stod en konfektask som hade varit halväten i månader. Ett porträtt av den döde maken stod skymt bakom en vichyvattensflaska. På hyllan under låg en bok av Lasse Widding och en proteskopp med en numera oanvändbar tandprotes. Gommens form förändras med åren.

–Nu är han på väg, sa Jimmy Olsen på radion och harklade sig. När han om några timmar dockat vid rymdstationen och startat igen därifrån, då har det verkliga äventyret börjat. Ett nytt stort framsteg för mänskligheten!

På understa hyllan hos fru Karlsson stod ett par dammiga tofflor med intorkade urin- och saftfläckar. De hade inte använts på flera månader. I taket kunde fru Karlsson se ett lysrör med bländskyddsgaller framför. Och så en liten bit spindelväv som undkommit sjukhushygienen, Till höger om sig hade hon garderoben med några få privata plagg. Rakt fram en byrå vars innehåll hon inte kom ihåg. Över den hängde en tavla som det var omöjligt att se vad den föreställde.

Borta vid dörren satt en omkopplare som personalen slog till för att markera för övrig personal var man fanns. Då lyste en lampa utanför dörren. Så fanns det ett tvättställ till vänster med en tyst droppande kran. En behållare med tvål och en med desinfektion. Över sängen hade fru Karlsson ett handtag att lyfta sig i. Om hon kunde.

–Hastigheten är nu 1 750 km/tim, hördes Jimmy Olsens röst i de stetoskopliknande radiohörlurarna som hängde på en krok vid sängen.

Fru Karlsson hade försökt att låta bli att tänka på att hon skulle byta rum den här dagen. Hon tittade ut på himlen. En av spjälorna i persiennen var trasig och vänd åt fel håll. Men det var inget nytt. Den sensationen hade hon sett sig mätt på i flera veckor nu.

Houstonkontrollen. Och sedan Jimmy som tolkade astronautens rapporter:

–Jag kan se hela vår vackra värld nu som en stor jordglob!

För fru Karlsson var detta vitmålade rum solsystemet. Korridoren utanför var yttre rymden. Vad hade hon för intresse av rymdfärder. Tänk om hon kunde gå på toaletten själv! Det vore framsteg det!

När Gun med hurtigt guppande hästsvans kom in och rullade ut sängen grät fru Karlsson, inte hysteriskt, inte hejdlöst men hjärtskärande. Vem skulle hon nu få som rumskamrat och för hur lång tid? Kanske hon skulle få bo i flera år med nån elak gammal kärring. Gun körde sängen ut genom rymden till sal 4.

Där bodde Alma, mycket riktigt en gnetig, tjugitig och oerhört besvärlig patient som skulle ha allt på millimetern för att det skulle duga. Gun gick tillbaka till 3:an och rev ur alla fru Karlssons kläder ur garderoben, tömde byrån, la allt på nattygsbordet och körde ut igen i korridoren.

Där kom just prästen ut ur hissen. Han var ute och värvade själar i sista sekunden. Han var lång och smal och solbränd. Snitsig skrynkefri kostym i grönt. Attachéväska. Han gled på gummisulor genom korridoren, tände sitt mormonleende och gick in på 5:an till Linnea Olsson. Dörren slöt sig ljudlöst bakom honom. Han hade inte fyllt 40.

Inne på 3:an lade Gun kläderna på sängkanten och plockade in de andra sakerna i byrån.

–Det här rummet blir väl trevligt också, tror inte fru Karlsson det?

–Hon är så högfärdig att hon inte vill svara ens, sa Alma retfullt.

–Fru Karlsson? (Gun sköt till byrålådan.) Fru Karlsson?

Men hon svarade inte. Det enda som hördes var susandet av luft i madrassen.

–Ibland på mornarna när man kommer in och öppnar persiennerna så känns det som om det är en TV man sätter på. Kopplar på omvärlden ett tag. Dom ligger där, patienterna, och ser samma trädtoppar år efter år. Hur löven gulnar och faller av, nakna grenar som blir snöiga ett tag och sen blir gröna igen.

Gunnar och Britta sitter och pratar i köket. TV har slutat sända för kvällen och kaffet är slut sedan länge i deras koppar. De har inte pratat med varann så här på länge.

–Nej, jag kommer ihåg, säger Gunnar, när jag låg inne för observation nu efter olyckan och man såg dom där träden utanför, Man gjorde sej väldiga föreställningar om hur det såg ut nere på marken. Och det var ju ändå bara ett par dar.

–Vi såg ett bildband om döden idag och så dog fru Karlsson också!

–Vilket sammanträffande!

–Hon skulle flyttas till ett annat rum och när hon kom dit så var hon bara död.

Britta biter sig hastigt i läppen.

–Var hon så svag?

–Nej, men du vet, hon skulle få andra trädtoppar att titta på!

–Hur blir man själv om 20-30 år? Tänker du aldrig på det?

Gunnar studerar baksidan av sin kaffesked.

–Det är just det jag gör, säger Britta och lutar sig bakåt mot ryggstödet.

Hon lägger armarna i kors över bröstet och fortsätter:

–Vi som är lite äldre på avdelningen, dom andra är ju mest unga flickor, vi har ju inte så långt dit själva. Jag skulle inte vilja ligga där själv, vården blir ju bara opersonligare för varje år.

–Vi får väl sköta om varandra hemma så länge det går.

–Jodu, du vet inte vad det vill säga. Man kanske inte klarar nånting själv, tvättning, gå på toaletten, man bara ligger som ett paket. Då är det skönt för många att inte behöva belasta en släkting utan bli skött av någon neutral person.

–Äsch det tror jag inte, har man känt varann halva livet gör man väl sånt!

Gunnar såg verkligen ut som om han menade det. Britta tänkte att det förmodligen var hon som skulle få sköta honom i så fall. Hon var visserligen ett par år äldre än han, men han var mest sliten, av bullerolyckan, av gaserna, av rökandet.

–Det kommer snart att finnas lika många åldringar som medelålders. (Britta gör en paus och tänker efter.) Befolkningspyramiden blir fyrkantig och varje vuxen skulle bli tvungen att ta hand om en åldring.

–Jaha, det låter lovande. Dom får väl annonsera, ge era barn en åldring i födelsedagspresent, köp hem en redan idag, levereras komplett med stickning eller snus ...

Det blir tyst en stund. Gunnar är medveten om att han inte var särskilt rolig, men det var i alla fall en ny infallsvinkel.

Människan kan hållas vid liv längre och längre, fortsätter Britta på sin sida om köksbordet, med en massa preparat. Samtidigt slits folk ner i arbetslivet allt tidigare. Snart lever man väl halva sitt liv hospitaliserad med en slang i var ände.

–Vad är det för mening med ett längre liv om man inte kan utnyttja det till något? summerar Gunnar problemet.

–Vad är överhuvudtaget meningen med livet, säger Britta och utvidgar frågeställningen. Vad har man egentligen utträttat?

–Hörrödu, vi är väl inte döda än?

Nej vi är väl inte det. Typisk pubertetsdiskussion det här egentligen.

–Man måste ta det som det kommer.

–Fast det kanske inte är så svårt att dö. Jag menar livet är ju inte så särskilt, så man missar ju inget egentligen.

Britta fixerar hela tiden en punkt på tapeten bakom Gunnar.

–Men det blir bara svart! Gunnar låter dramatisk. Han undrar tyst om Britta tittar på honom eller väggen bakom eller kanske rakt igenom honom.

–Inte ens svart, säger Britta och ser plötsligt Gunnar i ögonen igen. Det blir ingenting alls, som att sova utan drömmar.

–Egentligen är det väl värst för dom efterlevande ...

–Det finns många som bara skulle vara glada att vara av med en.

Britta tänkte på sina kamrater på sjukhuset. Fanns det någon där som skulle sörja. Knappast avdelningssköterskan i alla fall. På jobbet har man egentligen inga vänner. Men man måste stå ut med varann för att man

råkat hamna på samma jobb. Det är hela saken. Å andra sidan: hade hon egentligen några riktiga vänner överhuvudtaget nånstans? Några som skulle ställa upp om det gällde. Helhjärtat. Fan heller.

Så länge allt är bra och man håller masken då går det bra att vara kompis och dricka kaffe och komma över och se på TV. Men börjar man prata med nån om några problem, t.ex. Gunnars rökande. Då blir det bara ”ja-a du klockan är visst mycket ser jag, jag måste nog gå nu, tack hörrödu det var ju väldigt trevligt det här men nu måste jag faktiskt kila”. Eller också sitter dom bara där och kurar ihop sig och håller ihop knäna och vet inte vart dom ska ta vägen, som inför ett fyllö på T-banan.

–För varje människa som har levat på jorden, börjar Britta igen, borde det inte liksom ha hänt nåt med världen, borde det inte ha lagts nåt till vad som var förut?

”För varje människa som har levat på jorden, borde det inte liksom ha hänt nåt med världen, borde det inte ha lagts nåt till vad som var förut?”

För omvärlden var de just nu bara ett upplyst fönster. Gunnar tittade på sina händer.

–Vi drar i våra spakar och flyttar om våra papper. Det byggs hus, men varför? För

att folk ska bo där. Men varför ska folk bo? För att kunna leva. Men varför ska dom leva? Jo, för att kunna arbeta och bygga hus. Va? Va? Är det inte fan? En djävla cirkel alltihop!

Britta rättar till glasögonen som glidit ner på näsan.

–Men man måste ju försöka påverka sin situation egentligen, annars är man ju levande död.

–Ingen av oss tror på Gud va?

–Inte efter vad jag ser varje dag på sjukhuset.

–Men, fan, det är så mycket, tycker jag, inte Gud direkt, men det hänger så mycket som verkar så genomtänkt, det kan inte bara vara slumpen, som det här med bildbandet och döden idag.

–Äsch, det dör ju nån nästan varenda dag för sjutton!

–Men i alla fall, det finns ju andra exempel, jag tycker ofta att det verkar förutbestämt det man gör, att jag säger det här just nu, det känns nästan som om nån skulle ha tänkt ut det.

–Vi börjar bli trötta tror jag, säger Britta oväntat, klockan är halv tolv. (Hon reser sig från bordet och gäspar.) Vad tror du att livets mening är då, du som vet?

–Kärleken förstås, säger Gunnar direkt och ger Britta en blick som han inte gjort på tio år.

–Äh prat, säger Britta och släcker över spisen.

–Jamen, det finns ingen annan förklaring. För att livet ska fortsätta måste man fortplanta sig, alltså är livets mening kärleken.

–Haha och du som brukar reta mig för att jag läser veckotidningar, haha.

Men Britta samlar sig, lägger handen på Gunnars axel och säger:

–Du jag är lessen att jag tjatade och tog i så häromdan. Jag var djävligt dum. Du hade det inte lätt kom jag på sen.

–Det rensade luften.

11.

Nicklas ville ha en ”output” på sig själv från dataregistret.

–KRONOLOGI ELLER SYSTEMATIK? frågade datorn. Man kunde få informationen presenterad antingen efter olika ämnesområden eller också i

tidsordning,

–KRONOLOGI, bestämde han sig för. GO.

Skrivaren började omedelbart knacka ner födelse-tid, födelseplats, längd,

”Fy fan, tänkte Nicklas, varenda liten skitsak finns med, allting hamnar här, bara födelse-numret finns med på ett hörn.”

vikt, särskilda kännetecken, vaccineringar osv. i det oändliga. Bara hans första levnadsår upptog 50-60 rader. Bandspolarna ryckte oregelbundet fram och tillbaka.

Nicklas hade tvekat att gå till jobbet den här dagen. Kunde han se folk i ögonen? *Stjärnan* hade inte kommit ut än, men Nicklas kände sig skyldig och undrade om det syntes utanpå. Natten hade varit ett helvete med motsägelsefulla känslor. Han hade varit både stolt över sin upptäckt och rädd för dess följder. Men han behövde mer verifierbart bevismaterial.

Han instruerade datorn att hoppa fram till i år.

18 MAJ FRISKANMÄLAN

19 MAJ SÖKER ARBETE IBM; REF TELEVERKET; PERSONKONTROLL
VÄRNPLIKTSVERKETS PSYKTEST POS.

21 MAJ POSTEN UT PAKET 0345

Fy fan, tänkte Nicklas, varenda liten skitsak finns med, allting hamnar
här, bara födelsenumret finns med på ett hörn, bara det finns en blankett!

6 JUNI ANST. SLUT VID TELEVERKETS DATAAVD.

9 JUNI ANST. BÖRJAR VID IBM SERVICE AVD.

15 JUNI SLUTLÖN TELEVERKET UT: 2205:50

17 JUNI KONTRAKT LÄGENHET FREJG. 2, 4 TR. 60 m²

FÖNSTER: 1 STORL STAND A; 2 STORL STAND C

SJUTILLHÅLLARLÅS SERIE B 123T564

BRANDSTEGE ÅT GÅRDEN

Nicklas undrade om någon hade märkt något av hans obehöriga rotan-
de i registret. Hela dagen hade de kört värnpliktsverkets tester. Invanda
rutiner. Det är bara det att när det gäller folk med rutiner, så märks det så
mycket bättre när de bryter mot sina vanor. Som t.ex. säkerhetschefens
demonstrativa sätt att inte äta lunch idag. Eller systemmannens irriterade
sätt att skriva på tangentbordet. Eller kanske var det bara Nicklas vanliga
inbillning.

18 AUG FÖRSÄKRINGSKASSAN FÖRÄNDRAD INKOMST: + 3 000

22 AUG PARKERINGSBÖTER FIRMABILEN ODENGATAN

23 AUG POSTEN UT: 550 KR PG 20 34 45-7

26 AUG BOKLÅN UT: WESTON, GLASPRINSEN

CHIPARRA, KOLFILTERFLÄKTAR OCH SPISKÅPOR

Men det var inte inbillning att säkerhetschefen tagit ner samtliga band-
spolar och låst i dem i arkivet innan han gick för dagen. Nicklas hade låst

in sig på toaletten tio i fem och blev sedan tvungen att hämta rätt spole i arkivet. Som tur var godkände de magnetiska låsen hans blå passerkort. Men nu var han försenad.

1 SEPT SJUKANMÄLAN HALSINFEKTION

14 SEPT LÄKARINTYG FRISKANMÄLAN

15 SEPT SJUKPENNING UT: 1300 KR

17 SEPT MEDLEMSAVGIFT 4:E KVART. PG 40 22 37-0

17 SEPT DELTAR I DEMONSTRATION; IDENTIFIERAD PÅ HOLOGRAFI (RÖD)

18 SEPT BOKLÅN IN: WESTON, GLASPRINSEN

CHIPARRA, KOLFILTERFLÄKTAR OCH SPISKÅPOR

UT: NILSSON, DATALAGEN (RÖD)

ADAMSKY, VAR KRIGET NÖDVÄNDIGT? (RÖD)

26 SEPT POSTEN IN: 70 KR PG 34 56 76-7 STJÄRNAN (RÖD)

27 SEPT BEHANDLAR IBM PROGR S 451 SEKRETESSGRAD 5, BEHÖRIGHET 5

28 SEPT KÖPER SKIVSPELARE LUNDHOLMS 990 KR

28 SEPT BEHANDLAR IBM PROGR S 39, SEKRETESSGRAD 5, BEHÖRIGHET 0

30 SEPT ANST. SLUT VID IBM SERVICE; SOC OPÅL

UPPSÄGNINGSTID 0 DAGAR ENL § 23

Nicklas trodde inte sina ögon när maskinen knattrade ner den sista raden. 30 september var ju i morgon. Hade maskinen bestämt att han skulle avskedas? Nej, det var ju klart. Den var förstås programmerad att automatiskt sparka sådana personer som befanns vara opålitliga. Antagligen ett visst poängsystem. Fick man över ett visst antal röda poäng var man väck.

Maskinen bad nu ännu en gång om identifikation. Nicklas tryckte in sina insignier och satte kortet i springan.

–BLIMP! sa det och terminalen slocknade.

Ståldörrarna till det magnetfältsskyddade bandarkivet stängdes automatiskt med silikondämpning, ljudlöst. Nicklas hörde hur hissen började gå. I korridoren började personsökaren blinka med sina fem lampor, som om han skulle ge sig tillkänna frivilligt.

Nicklas rev snabbt ur remsan ur skrivaren och knycklade som hastigast ner den i innerfickan. Men så tändes lampan över hissarna, det sa pling, dörrarna gick isär och ut rusade två vakter med pistolerna dragna.

När *Stjärnan* äntligen kommer ut försöker den vanliga pressen tiga ihjäl avslöjandet. Men efter *Stjärnan* tar även andra vänstertidningar upp saken och kräver korten på bordet. Flygblad delas ut på industrierna med uppmaning till politiska strejker. Men det får ingen effekt. Protesterna ökar dock, främst från intellektuellt håll. Kampanjer dras igång över hela landet, bl.a. för att få folk att sabotera registreringen genom att utelämna eller skriva felaktigt personnummer på alla blanketter man dagligen fyller i.

I det längsta försöker radio och TV fylla ut sändningstiden med de allt överskuggande världshändelserna resan till Mars och vår pensionerade kung. Men till slut måste ändå något sägas i frågan. Statsministern kommer fet i håret till TV-studion och dementerar. Bilden är klar och skarp. Han ser nästan verklig ut.

–Det finns ingen anledning till oro. Sådan här registrering är förbjuden enligt datalagen och följaktligen förekommer det inte heller. (En sida ur datalagen visas upp som bevis.) Det är bara våra salongsrevolutionärer

som tycker det är tråkigt att se hur vårt samhälle växer sig allt starkare och utvecklas i lugn men säker takt mot ett allt större välstånd. Det blir för långtråkigt för dem, så de vill skapa lite sensation. Det är hela saken.

Statsministern verkar aningen berusad under intervjun som sänds från den privata TV-studion i nya tjänstebostaden i Slottet. Justitieministern tar vid.

–Det vill säga, börjar han, var och en ska ju få säga sin mening naturligtvis, tror någon att det förhåller sig på det här viset så ska han naturligtvis ha rätt att säga det, men då får han finna sig i att bli emotsagd också.

Bilder från en datacentral. Intervju med en chefsprogrammerare.

–Har ni under er anställning här märkt något i den här stilen?

–Nej aldrig. Och det är förresten tekniskt omöjligt. Samordning kan inte göras eftersom olika register ligger kodade olika. De måste i sa fall genomgå olika modemenheter först och det har vi inga resurser för. (Chefsprogrammeraren ser helt nöjd ut.) Det är helt gripet ur luften!

TV-kameran zoomar in modemenheten för att liksom understryka vad som sagts.

–Det ar alltså den här lilla grå boxen som gör att samordnad datakörning är omöjlig. Den här grå boxen säger att kommunisterna bara ljuger. Och förresten om jag får passa på att säga det, den typ av registrering som det här talas om, nämligen registrering av vilka arbetstagare som skulle ha deltagit i och lett vilda konflikter på arbetsmarknaden, sådan registrering görs över huvud taget inte.

–Varför inte?

–Varför inte? Tja, det är ju inte lagligt helt enkelt!

–Men annars, vore det inte bra tycker ni att ha ett sådant register?

–Den frågan vill jag inte svara på, jag vill bara säga det att eftersom sådan registrering är olaglig förekommer den följaktligen inte heller.

–Ja, det sa statsministern också, men själva det faktum att det är olagligt bevisar ju inte att det inte förekommer? Lagbrott existerar ju?

–Nu förstår jag inte riktigt vad ni menar ...

–BRYT! skriker producenten i ett kontrollrum och så framträder skylten ”tekniskt missöde” på 5 miljoner TV-skärmar.

Efter 30 sekunder kommer studiomannen in.

–Vi beklagar att kontakten med vår OB-studio bröts. Reporter var Claes Carlgren. Och nu vädret ...

Dagen därpå vaknade en reporter vid namn Claes Carlgren som vanligt när hans väckarklocka ringde vid sjutiden. Men han hade inget arbete att gå till längre.

12.

–Det gör en del att komma bort från stan i alla fall.

–Om man bara vore ledig nästa helg också. Jag börjar bli så lat att jag skulle vilja vara ledig varje helg.

”Nu ser de på sina kontrolltavlor att de rätta reglagen inte slås till av Paul där uppe i rymden, att de rätta kontakterna inte trycks in.”

–Roligt att det går bra för Jens.

Den lilla folkan vibrerar betänkligt när Britta accelererar upp över 100. ”Nyköping 130”, står det på en skylt. De har varit i Borås den här helgen och hälsat på sin son som går på biblioteksskolan där. De åkte för att komma bort ett tag från staden och plasten och allt det där.

–Får se om han får nåt jobb bara när han är klar, säger Gunnar och tar fram en banan ur handskfacket. Sedan sätter han på radion.

–Mars kommer i det här gynnsamma läget bara vartannat år!

Naturligtvis är det Jimmy Olsen som pratar.

Det är Britta som kör.

Gunnar får inte köra längre för skadan han har på balanssinnet. Han kan gå obehindrat men räknas inte som tillförlitlig bilförare längre.

–Faan också, kan dom inte snacka om nåt annat nu för tiden.

Gunnar skruvar febrilt för att hitta något annat.

–Patienterna förföljer en överallt, konstaterar Britta.

–Om det här försöket misslyckas måste vi vänta till oktober om två år igen. Så snart skytteln har gått varvet från rymdstationen runt jorden ska den skjutas ur banan mot Mars för att ... Jesus sade till lärjungarna, haven förtröstan ty ...

–Eller också är det gudstjänst!

–Det är tydligen bara himlen för hela slanten idag!

–Det kommer att ta 251 dagar ... *sprak* ... Skytteln kan gå in i en bana runt Mars och sedan ...

–Får dom köra så där? Britta bromsar in häftigt för en bil som plötsligt kör in i filen framför.

–Såna där får köra minsann men inte jag, säger Gunnar surt.

Båda ägnar sig åt kallprat och undviker noga att ta upp de problem som kommer att infinna sig med geografisk osviklighet igen i Stockholm. I stället låter de glättigheten från Borås stanna kvar så länge som möjligt. Och de har hjälp av det sensommaraktiga oktobervädret, lite kyligt men klart och soligt med blå himmel och gula höstfärger på träd och ängar.

–Skytteln har nu lämnat Princess och flyger runt jorden. Den borde kunna ses från den arabiska halvön.

Nyköping 50.

–Det märks att vi närmar oss Stockholm. Trafiken tätnar.

–Bara vi slipper köer så.

–Houston, ready to ignite the OMS engines!

–Nu börjar det regna också!

–OMS betyder Orbital Maneuvering System, säger Jimmy.

–Då kan det bli halt, med alla löv och skit på vägen, men det kanske slutar snart, det är ju rätt klart på himlen.

–Hey, what are you doing up there? Over.

På Houstonkontrollen står personalen beredd med sina traditionella segercigarrer, att tändas för varje lyckad etapp. Men nu ser de på sina kontrolltavlor att de rätta reglagen inte slås till av Paul där uppe i rymden, att de rätta kontakterna inte trycks in. Pauls röst hörs dåligt, störningar.

–I'm leaving, that's all!

–Houston here. Could you repeat that?

–I'm quitting the whole thing. I'm tired of being some sort of Christmas decoration for the rocket company. I'd like to tell all people listening in, all over the world, to consider the madness of the space program, the enormous costs and the mendacious messages I have to read to you from up here!

Pauls röst verkade upprörd men inte okontrollerad. Han verkade veta vad han gjorde. Och nu kunde Houstonkontrollen se Paul igen på sina TV-skärmar, han hade återvänt till förarplatsen från var han nu hade varit. Han viftade med deras manuskript.

–It's all written down on paper what they want me to say, the whole spontaneous shit about the free western civilized world with race riots, ghettos and governmental acid experiments against innocent people ...

–He must have gone mad, that's the thing that could happen you know, those unknown diseases of space.

–Call it a disease if you want, I'm sick of it all. I don't wanna do any more of that garbage propaganda, that trash about all us inhabitants of the wonderful planet earth.

–Johnny, get that talk off the air will you. This is not for the public.

Och så slutade sändningen. Men Jimmy Olsen säger:

–Det har blivit något fel ...

Och så den numera privata lilla dialogen som NASA inte så gärna släppte ut till allmänheten.

–And all that stuff about doing this in peace for all mankind, what the hell are they going to use that new metallic formula for in the air force?

–Paul you can't mean this ...

–Oh yeah! I'm igniting the glider for landing now.

–Come back Paul, it's illegal, think of all the millions of taxpayers ...

–Yeah, those are the ones I'm thinking of.

Houstonpersonalen följde med förskräckelse Pauls förehavanden på sina kontrolltavlor.

–But it's desertion, get back there, it's an order, captain, stay were you are!

–Negative!

Jimmy:

–Radiokontakten bröts för ett tag, men nu har vi fått veta att det blev något fel med bränsletillförseln, så man låter Skytteln landa på jorden i stället, astronautens säkerhet går före ...

Paul ställer in siktet mot horisonten med hjälp av attitydreglage och tippreglage.

Ett lågtryck över Balticum och ett högtryck över brittiska öarna, Sverige ja, kanske det! Det lilla neutrala Sverige, det passar precis!

Skytteln dalar ner i atmosfären med buken först. Den blir glödhet men har en speciell värmesköld som skyddar mot överhettning. 122

km höjd. Sverige ligger egentligen utanför Skyttelns verkningsradie men Paul försöker. Han glider ner med en vinkel av 15 grader i stället för 20. Paul känner på roderspakarna och ser på mätarnålarna att rodren börjar få lite luft att gripa i nu. Ju mer han sjunker, desto mer avtar jordens krökning.

–Skandinavien! och hastigheten är 1 650 km/tim. Paul gör en gir och försöker minska hastigheten ytterligare. 3 000 meters höjd. 1 550 km/tim. Paul passerar genom tjocka molnskikt och allt ser dimmigt ut, men så klarnar det, han ser en sjö. Och hastigheten är nästan tre gånger för hög. Paul slår till alla bromsar. Vissa maximivärden för hastigheten vid olika faser av landningen fanns angivna. Och det här var alldeles för hög fart. Paul fäller ut landningsställen. 600 meters höjd, 3 graders lutning och 800 km/tim. Hastighetsvarnaren blinkar frenetiskt rött. Det kommer aldrig att gå. Paul trycker på utlösningen till katapulten.

Paul hamnar på en äng. Det blåser en aning och fallskärmen vill gärna dra iväg med honom, men så lossar han selen och stapplar på ostadiga ben fram över ängen. Det frasar lätt om den silveraktiga rymddräkten med USA-flaggan på ärmen. Han känner doften av jord i näsborrarna, det är lite kyligt. Det har tydligen regnat nyligen, det är lite vått. En bit fram ser Paul en väg. Det verkar sitta några människor vid kanten. De har stannat sin bil och sitter på campingstolar och äter. Paul snubblar när han ska ta sig över diket upp på vägen.

–Han borde vara nere på jorden nu, säger Jimmy i bilradion.

–Har kommer han ju, säger Britta helt vardagligt. Do you like coffee? tillägger hon direkt.

–I'm from space, säger Paul lite förvirrat.

–Varsågod och sitt, säger Gunnar och tar fram en fällstol till ur luckan på bilen.

–Dom har hittat honom, sa presidenten i Ovala rummet och lade på luren. Dom ringde från Stockholm, han är på vag dit nu med poliseskort.

På väggarna hade de satt upp mattor för att dölja sprickorna. Och för fönstren hängde långa mörka tunga gardiner. Rummet blev väldigt mörkt och så fick det en dämpad atmosfär. Allt ljud dog ut så snart det var sagt.

Över soffbordet hängde en gammal fransig lampa, lågt ner, så lågt att de amerikanska desertörerna som satt där genom skuggorna såg ännu skäggigare ut än de var.

Paul Bloch, rymdhjälten, satt tillsammans med de andra och inväntade kvällen. Först hade han blivit uppvisad av press och TV tillsammans med statsministern. Alla pöste över att han valt just Sverige att fly till från det korrumperade USA. Sedan hade rent slentrianmässigt några formellt sura depescher vandrat ett par gånger över Atlanten. Men nu var allt tyst och han bodde här tillsammans med två andra avhoppare. Mike och Simon som de andra desertörerna hette, rullade sina skrynkliga cigaretter och tänkte dem omsorgsfullt. Paul rökte inte. En rymdhjälte röker inte, det visste alla barn som åt Space Flakes till frukost. Rummet blev blått av tobaksrök, åtminstone i de ljusstrimmor som silade ner från lampan.

–Och nu ska dom djävlarerna upp och skaka hand med varann på månen, sa Simon.

I deras bokhylla stod mängder av nötta pocketböcker med nötta ryggar.

Mattorna på väggarna absorberade effektivt de spridda kommentarerna. Nu gällde det den amerikanske presidenten som snart skulle åka till månen där han skulle träffa den sovjetiske partichefen och diskutera världens problem och skaka hand inför TV-kamerorna. Det skulle ju bli val i USA.

–Om dom tog med sig riktigt långa pennor så kunde dom ju sitta där och rita upp sina intressesfärer på jordgloben, sa Mike.

Paul sa ingenting utan reste sig och gick ut på toaletten och fumlade med det ålderdomliga låset i dörren.

Inte fick de stor hjälp, desertörerna, tänkte han. Vänstergrupperna slogs om dem och tidningarna ville ge sken av att de slogs för dem.

Simon fimpade sin knöliga cigarrett i askfatet på det upplysta bordet i det nya landet Sverige.

Ute på toaletten reste sig rymdhjälten upp från stolen och drog upp byxorna. Då fick han syn på sin bild i spegeln. Var han densamme? Hade egentligen något alls hänt?

–IBM, sa Mike tankfullt när Paul kom ut. För nästa dag skulle det bli demonstration.

Det blev en aktion med kort varsel. Natliga tapetserare hade försett stadens elskåp och husväggar med anslag om de olika demonstrationer som anordnades. För som vanligt hade vänstergrupperna inte kunnat enas om en demonstration.

Busslaster med demonstranter från andra, mest närliggande, orter var på väg. Men det var visst på väg folk ända från Norrland påstods det.

Demonstrationen med SKP, Demokratiska Kommunisterna, Vänster-socialisterna och några andra grupperingar gick från Rudbecksparken och Rålambsvägen fram till hörnet Gjörwellsgatan där IBM låg med sina 4 källarplan nersprängda i berget, Förbundet Röda Arbetare skulle ta sig fram till IBM via de proletära bostadsområdena vid Stagneliusvägen över Klastorpsskolan och ner på Gjörwellsgatan förbi Sovjetambassaden, medan Kommunistiska Förbundet och Revolutionära Socialistförbundet samlades till protestmöte i Rålambshovsparken.

Redan 24 timmar innan de första affischerna klistrades upp på stan, satte polisen upp sina kravallstaket utanför IBM-huset. Det gick redan rykten om att några tänkte

ta sig in och försöka bomba källararkiven. TV och radio basunerade ut fejkade intervjuer med påstådda vänsteravhoppare som nu äntligen talade ut och redogjorde för

”Och redan då var det beslutat att polisen skulle gripa de farligaste vänsterledarna, enligt lagen om presumtiva terrorister som tillät preventiva åtgärder ...”

hur man planerat det hela. Men av rädsla för repressalier vågade de naturligtvis inte framträda med namn.

På tunnelbanetågen den morgonen stod målat med sprejfärg i meterhöga bokstäver ”KROSSA IBM” och ”STOPPA KAPITALETS REGISTRERINGAR” och liknande. Och redan då var det beslutat att polisen skulle gripa tre av de farligaste vänsterledarna enligt lagen om presumtiva terrorister som tillät preventiva åtgärder mot folk som kunde tänkas utföra terrorhandlingar.

Ordföranden i Kommunistiska Förbundet, Per Hagström i Tensta, satt

just och stoppade strumpor med en halvt urdrucken kopp kaffe bredvid sig när polisen med ett tiotal civilklädda men väl beväpnade män störtade in. Konstaplarna kunde trots att det var tidigt på morgonen konstatera att hans bokhylla var full av farliga böcker. De kände väl till Hagströms inåtgående fönster, alla nödutgångar samt nummerserien på hans lås. De tio konstaplarna kunde också konstatera att den farlige strumpstopparen gjorde anmärkningsvärt lite motstånd vid omhändertagandet.

Klockan blev sex på kvällen i Marieberg och så även i andra delar av Stockholm. I Rudbecksparken började tusentals människor samlas medan olika talare avlöste varann vid mikrofonerna på det provisoriska podium som byggts upp. Sammanlagt fanns 1 500 poliser i Marieberg. De som var civila hade i stället för uniform lagt sig till med Aftonbladet under armen och en lätt fjädrande patrullgång som ofelbart avslöjade den mest vardagliga sportmössa som ställföreträdande poliskask.

Fotografer som såg ut som julgranar pyntade med kameror sprang omkring och plåtade vilt åt alla håll. Förmodligen fick de mest med fotografer på sina bilder. Snart skulle mörkret tvinga dem att övergå till blyxtfotografering.

TV hade satt upp en kamera högt upp i ett av tidningshusen, med direkt utsikt över det tilltänkta slagfältet. Svenska Dagbladets redaktion satt uppradad som blomkrukor i fönstren och på en given signal försvann de in till sina skrivmaskiner av märket IBM för att knacka ner en frontrapport.

De olika tågen satte sig i rörelse. Det som utgick från Rudbecksparken verkade bli det största. I led om sex gick demonstranterna sakta Rålambsvägen fram i blåsten. Några hade rykande facklor i händerna.

Andra kämpade med plakat och banderoller med texten ”FÖRSTÖR REGISTREN” och ”FRIGE DE POLITISKA FÅNGARNA” och ”FÖRSVARA DEMOKRATIN”. Alla åldrar verkade representerade från 15 år och uppåt. Yngre personer vågade man inte ta med. Där gick äldre distingerade herrar med hatt och paraply. En av dem var en avhoppad departementssekreterare som nu skulle få pröva helt nya talkörer. En annan demonstrant var Paul Bloch.

På parallellgatan Stagneliusvägen skymtade den proletära demonstrationen anordnad av Förbundet Röda Arbetare. På deras banderoller stod det ”KAMP FÖR DEMOKRATISKA RÄTTIGHETER” och ”ARBETARE I PROTEST MOT REGISTRERINGARNA”. De röda arbetarna var inte så många, högst 1 000 personer. Från en balkong roade sig några med att kasta ner vattenfyllda plastpåsar på demonstranterna. Och nere vid Sovjetambassaden stod en samling balter och demonstrerade både mot demonstrationen och mot Sovjet.

–Leve IBM, krossa kommunismen! skrek de. Det blev inget handgripligt bråk men demonstrationen fick lite extra liv och Klara, Janne, Peter och de andra klämde i lite extra med talkörerna.

Bredvid Klara gick en kamrat som varit polis tills helt nyligen.

–Det var polis jag ville bli, inte militär! hade han sagt till tidningarna.

–Då finns det tydligen bra och dåliga poliser då, sa Klara mellan två talkörer.

–Nja, log f.d. polisen, det får väl tillskrivas den mänskliga faktorn i så fall!

Val framme vid IBM blandades deltagarna från de olika demonstrationerna. SKP-demonstrationen fick inte plats. Folk trängde ihop sig ända

intill kravallstaket och då hade de sista demonstranterna ändå inte lämnat Rudbecksparken ännu.

Det massiva polisuppbådet stod formerat på tre led innanför kravallstaket. Var femte i främre ledet var dessutom hundförare. Framför dem stod divisionschefen, en polis med kravallhjälm med uppfällt visir och tre guldfärgade band på ärmarna. Han stod där med händerna på en av grindarna som en talare brukar hålla händerna på talarstolen medan han väntar på att publiksorlet ska tystna. Det var en mager man med avlångt ansikte, små vassa ögon och en långsmal lite aristokratiskt böjd näsa. Ansikte mot ansikte med 10 000 demonstranter.

För sin inre syn såg han sina barn läsa en kommunistisk tidning med uppspärrade ögon och blossande kinder, precis som han själv brukade smygläsa porr när han var liten. Säkert skulle de bli kommunister på några minuter, de små barnen skulle inte kunna värja sig mot den lömska propagandan, de visste ju så lite de arma små livet.

Walkie-talkien surrade som ett bi där den hängde i kopplet. Divisionschefen sa några ord och så fällde han ner visiret på hjälmen.

Nu kom en demonstration till trampande från andra hållet, nerifrån Råambshovsparken. Det var Kommunistiska Förbundet och Revolutionära Socialistförbundet som tydligen inte nöjde sig med att bara hålla möte. Medan de smälte in bland de övriga började någon tala i en högtalaranläggning på ett biltak.

–Kamrater, vi har samlats här för att protestera mot den skandalösa registrering som vi vet försiggår inne i denna byggnad.

Han talade snabbt och vant och den förstärkta rösten ekade mellan husen. I demonstrationens mera avlägsna delar hördes inte talaren och

deltagarna höll igång sina talkörer i stället. Mitt i folkhavet hade polisen monterat upp sin laserkamera som gav tredimensionella, väldigt användbara bilder till demonstrantregistren.

–Vi måste kräva av den svenska regeringen att registreringen stoppas och att de politiska fångarna släpps, fortsatte rösten.

Man såg inte vem som talade. Folk sträckte på sina halsar men såg bara två stora hornhögtalare. Plötsligt tystnade talaren, det skorrade till och en ny andfädd röst hördes.

–Kamrater, började också han, vi kan inte vädja till regeringen att stoppa registreringarna och släppa fång-

”Är ni rädda för polisen, kamrater, då är ni inga revolutionärer!”

arna. Regeringen är ytterst ansvarig för alltihop. Ska något hända kan vi inte lita till förrädarna utan till oss själva. Vi har demonstrerat under parollen ”FÖRSTÖR REGISTREN”, kamrater.

Och så skrek rösten, nästan anklagande:

–Men varför gör ni då inte det, kamrater? Registren finns inne i det där huset! Är ni rädda för polisen, kamrater, då är ni inga revolutionärer! Skulle det ha blivit nån revolution 1917 om bolsjevikerna varit skraja?

Nu var det vilt slagsmål om vem som skulle ha mikrofonen. Innan den andfädd blev av med den hann han skrika:

–STORMA HUSET!

Alla skrek och ropade. Polisernas led tätnade och några av demonstranterna som stod längst fram hukade sig framför kravallstaketet och läst andra demonstranter använda deras ryggar som trappsteg när de tog sig över avspärningen.

Förvirringen blev total. Demonstranter slogs med andra demonstranter. Den ursprungliga talaren manade till besinning men ingen hörde honom. Omkring 25 personer lyckades ta sig över staketet men hejdades i stort sett direkt av de tre polislederna och hundarna som gläfsste och bet både demonstranter och poliser.

–Låt er inte provoceras, kamrater! hördes rösten i högtalaren. Lugna ner er. Ingenting har egentligen hänt än, vi får inte förstöra den här demonstrationen nu genom att ...

Just som det verkade lugna ner sig igen hördes ljudet av skott. Tårgas började kännas i ögonen och halsen och från Rålambshovsskolans gård utgick poliser i hjälmar och med sköldar. De gick i formering långsamt, med sänkta vapen mot massan. Eftersom 10 000 personer inte kan flytta sig bakåt lika snabbt som 100 poliser framåt, blev det till slut konfrontation. Gummikulor sköts och kanske andra kulor också.

Många demonstranter försökte nu ta sig runt poliserna och vidare mot Västerbroplan. Men poliserna sköt åt alla håll, ganska planlöst verkade det. En äldre dam i jeans och basker föll i gatan med ett blödande sår i pannan och hon blev genast trampad av demonstranter som från andra hållet flydde undan gummikulorna.

Nu kom polisens svartvitmålad pansarbandvagn 303 körande och plöjde en fåra i folkhavet. Efter sig sprutade den ut oljefilm som gjorde gatan såphal. Egentligen skulle folk ha trillat om varandra, nu var det så trångt att man blev mosad i stället.

Klara befann sig mitt inne i folkmassan och ibland fick hon knappt andrum. Nu kom en skur kulor igen, massan tryckte ihop sig om möjligt ändå mer. Klara fick inte så mycket luft att hon kunde skrika, inte ens

gnälla. Bröstkorgen trycktes ihop, hon lättade från marken, hon hängde fritt i trängseln och sparkade åt alla håll med benen. Djupt inifrån kände hon paniken komma.

I bandvagnens spår körde en piket och plockade slumpmässigt upp folk. Paul Bloch fann sig plötsligt stå fritt i ett litet utrymme som bildades för en sekund i det ständigt pulserande och föränderliga folkhavet. En liten glugg i folkmassan. Människor som gallskrek, på fullaste allvar, och så en polis som kom rusande med höjd batong.

13.

Nicklas drömde hela natten. Han drömde om krusbär och varm rabarbersaft. Ett tag verkade det nästan som om det var sommar igen. Men i kor-

ridoren gurglade en WC-stol. Nicklas vaknade och kände smaken av tandläkarfingrar i munnen. Idag skulle han få besök.

"Han hade erkänt gärningen men inte brottet."

Men först var det förhör igen. Tidigt och med yrvakna förhørsledare. De försökte tydligen kartlägga brottet på sekunden. Hade han tänt ljuset när han kom in eller var det redan tänt? Hade han uppehållit sig i terminalen fem minuter eller tio? En kvart? Mellan tio minuter och en kvart? Och så vidare i all oändlighet. Trots att han redan erkänt.

Han hade erkänt gärningen men inte brottet. Han ville inte gå med på att det var hans handlingar som var de brottsliga.

Efter förhöret transporterades (som det heter) Nicklas genom fönsterlösa korridorer, genom nyckelmanövrerade hissar till besöksrummet där man fick prata på var sin sida om ett galler. Paul Bloch blev också levererad till detta ahus av två vakter. Han hade fortfarande ont i huvudet efter misshandeln 36 timmar tidigare.

–Det blir inte ens enrum, tänkte Nicklas. Men det var ju inte den första besvikelsen på det här stället.

På båda sidor om gallret satt TV-kameror. Men på besökssidan var det ännu tomt. Nicklas och Paul tittade på den stängda dörren borta i hörnet på andra sidan gallret. Kanske en tre meter hög experimenttråta skulle slappas in till dem. Dörren hade många elektroniska lås som nu öppnades, ett efter ett.

–Trodde aldrig vi skulle få komma in! Britta och Gunnar kom in, men utan ostbitar. De gick fram till Paul, de hade inte sett honom sedan ”nedkomsten”.

–Well, det här var worse than the landing, sa Paul.

–Vi gick allt med i demonstrationen, sa Britta.

–Men vi kom aldrig fram, det var för mycket folk, sa Gunnar.

–Ni hade tur som inte gjorde det!

De visade upp sina politiska födelsemärken, sina nålar med röda stjärnor.

–Man kan inte hålla sig neutral längre!

Nicklas pustade besvärat och lutade sig mot gallret. Han orkade inte höra det där. Han hade tänkt ut en fantastisk inledningsreplik när Klara skulle komma. Så kom hon då, tätt följd av en vakt. Och så Janne. Vakten satte sig på en stol vid dörren. Klara och Janne kom fram till gallret. Deras ansikten såg glada ut. Klara var sig lik. Den lite kisande blicken. Och så regndroppar i håret. Bättre än en väderleksrapport. Nicklas hade redan glömt sin replik.

–Nicklas! sa hon i en utandning. Vad kunde hon mena med det?

–Vi ska dra igång en djävla cirkus för att få ut dig härifrån! (Det var Janne.)

Ska jag säga tack, undrade Nicklas för sig själv. Borta vid dörren hostade vaktens. Det började bli förkylningstider nu.

–There sure ain't much space in here, sa Paul och sällskapet bredvid skrattade.

–När blir rätttegången, undrade Klara.

Nicklas funderade länge. Onaturligt länge. Klara och Janne hann kasta en blick på varandra innan Nicklas svarade.

–Jag vet inte, sa han till sist.

–Hur är behandlingen?

–Jodå.

Nicklas kände sig som en middagstalare som glömt sitt manus hemma.

–Har du nåt att läsa?

–Jodå, Kalle Anka. Och Björnligan.

–Maten då? Är den okey?

–Jodå, men plitarna stjälar av den om det råkar vara nåt gott.

Han kände hur allvarlig han måste se ut. Han kände hur de fyra besökande på andra sidan gallret tillhörde en gemenskap han inte längre delade. De var med i ett annat TV-program. Och mellan Klara och Janne fanns en ny vänskap. Nicklas hade inte hunnit få stafettspinnen innan han fångslades. Kanske var det en konspiration utförd med skickliga gester och tonfall.

–Det växer upp IBM-kommittéer över hela landet nu, sa Klara.

Nicklas tänkte att just det tonfallet hade hon säkert haft när hon talat med den gamla damen på sjukhuset.

–Bra, sa Nicklas. Han märkte att hennes repliker hela tiden kom en tiondels sekund senare än de borde, som i en osynkron film. Han visste

vad det betydde. Samlivets dopplereffekt.

–Det är tomt efter dig, sa hon.

Nicklas log och nickade. Det hörde till spelet. Han skulle inte komplicera det för henne. Hon skulle inte behöva säga något. Han var inte ens svartsjuk på Janne. Det är en fin kille. Dom är väl värda varann egentligen, när man tänker efter. Ja, det är nog det bästa.

Och IBM-kommittéerna! Det var ju strålande. Han var så gott som fri redan.

–Bra, sa han ännu en gång. Han tittade bort mot dörren som de snart skulle gå ut genom. Han visste precis vad som skulle hända, som en film man redan sett. Först skulle vakthavande resa sig och säga att tiden var ute.

–Jaha, tyvärr så är tiden ute nu, sa vaken och reste sig från sin stol.

Sen kommer Klara antagligen att säga att hon älskar mig. Nej förresten hon ljuger nog inte, hon hittar nog på något mildare uttryck, men något måste hon säga.

–Ja, vi är väl tvungna att gå då tydligen, sa hon. Kom ihåg att jag tycker om dej.

Nicklas log. Det såg nog äkta ut.

Paul sa adjö till Britta och Gunnar. Adjö med tillförsikt.

–Bye. Keep a stiff upper lip, sa Britta. Det hade hon hört Churchill säga. Eller vem det var.

De skrattade optimistiskt. Det skulle bli kamp, djävlaranamma. Och Klara och Janne vände sig om och gick. Ett hårstrå föll till golvet. Med aningen för snabba steg försvann Klara över tröskeln, ut ur rummet. Nicklas visste vad det betydde. Och gallret fanns kvar.

Klara, Janne, Gunnar och Britta fick sällskap från polishuset. Det hade börjat snöa. De kände inte varann förut men var nu med i olika stadsdelskommittéer. Flingorna som föll var vita, Polishuset stod upp som något på ett absurt julkort, men på marken var det bara slask. De räddade sig ner i T-banan och hann just precis in i en vagn innan dörrarna stängdes. Några sekunder stod de handfallna innan de kom sig för att sitta ned.

–Tänk att vi hann!

–Häng med hem till oss på en kopp vetja, sa Britta.

De bytte vid T-centralen, det var ovanligt mycket folk i vagnen för att inte vara rusningstid och alla pratade ivrigt med varann. Två herrar med snömodd på skorna diskuterade livligt Aftonbladets ledare. Vad hade hänt? Var det kanske bara deltagarna från någon partikongress som var ute och reste?

–Jag jobbar på Sabbatsberg, sa Britta.

Klara reagerade direkt.

–Ja, tyckte jag inte att jag sett dig nånstans!

Diskussionerna blev alltmer högljudda i vagnen. En dam i sjuttioårsåldern med grått hår och små oinfattade glasögon och käpp sa till en finning man mitt emot:

–Tro mej, regeringen visste om alltihop!

–HORNSTULL!

En man med affischer under armen klev av. På perrongen stod en annan man med en klisterburk och väntade. Tåget accelererade igen. På väggen inne i vagnen satt en rakvattenannons med bild på en välrakad man med bakåtkammat hår. Han verkade bekant på något sätt.

Efter Hornstull bröt sig tåget ut ur tunnlarna och upp i dagsljuset, upp i den virvlande snön.

–Det här blir slutet, sa den gamla damen entusiastiskt och höjde käppen i en gest.

–Inte då! Det här är början, sa Gunnar.